

EURÓPAI GAZDASÁGI TÉRSÉG
EFTA FELÜGYELETI HATÓSÁG

Iránymutatások az EGT-megállapodás 53. és 54. cikkében szereplő, a kereskedelemre gyakorolt hatás fogalmáról

(2006/C 291/17)

- A. E közleményt az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás (a továbbiakban: az EGT-megállapodás) és az EFTA-államok közötti, a Felügyeleti Hatóság és a Bíróság létrehozásáról szóló megállapodás (a továbbiakban: Felügyeleti és Bírósági Megállapodás) szabályai szerint teszik közzé.
- B. Az Európai Bizottság (a továbbiakban: a Bizottság) „Iránymutatások a Szerződés 81. és 82. cikkében szereplő, a kereskedelemre gyakorolt hatás fogalmáról” címmel közleményt adott ki⁽¹⁾. A nem kötelező erejű jogi aktus megállapítja az EK-Szerződés 81. és 82. cikkében szereplő, a kereskedelemre gyakorolt hatás értelmezésére vonatkozó elveket. A közleménynek célja továbbá, hogy megállapítsa a kereskedelemre gyakorolt hatás fogalma alkalmazásának módszertanát, és iránymutatást tartalmaz annak alkalmazásáról.
- C. Az EFTA Felügyeleti Hatóság úgy véli, hogy a fenti jogi aktus EGT vonatkozású. Az azonos versenyfeltételek fenntartása, valamint az EGT versenyre vonatkozó szabályainak az Európai Gazdasági Térség területén történő egységes alkalmazásának biztosítása érdekében, a Hatóság – a Felügyeleti és Bírósági Megállapodás 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja által ráruházott hatáskörnél fogva elfogadja e közleményt. A Hatóság – a vonatkozó EGT-szabályok egy adott esetre⁽²⁾ történő alkalmazásakor – követni szándékozik az e közleményben megállapított elveket és szabályokat.
- D. A közlemény megállapítja az EGT-megállapodás 53. és 54. cikkében szereplő, a kereskedelemre gyakorolt hatás értelmezésére vonatkozó elveket. A közleménynek célja továbbá, hogy megállapítsa a kereskedelemre gyakorolt hatás EFTA pillére alkalmazásának módszertanát, és iránymutatást nyújtson annak alkalmazásáról.
- E. E közlemény azon ügyekre vonatkozik, amikor a Hatóság az EGT-megállapodás 56. cikke értelmében illetékes felügyeleti hatóság.

1. BEVEZETÉS

1. Az EGT-megállapodás 53. és 54. cikkét kell alkalmazni a vállalkozások azon horizontális és vertikális megállapodásaira valamint magatartásaira, amelyek „hatással lehetnek a szerződő felek közötti kereskedelemre”.
2. Az EFTA-Bíróság az EGT-megállapodás 53. és 54. cikkeiről szóló értelmezéseiben, valamint a közösségi bíróságok az EK-Szerződés kapcsolódó 81. és 82. cikkeiről szóló értelmezéseiben már jelentős mértékben tisztázták az EGT-megállapodás szerződő felei (a továbbiakban: EGT-államok) közötti kereskedelemre gyakorolt hatás fogalmának tartalmát és alkalmazási körét⁽³⁾.

⁽¹⁾ HL C 101., 2004.4.27., 81. o.

⁽²⁾ Az EGT-megállapodás 53. és 54. cikkének hatálya alá tartozó egyedi esetek kezelésének hatásköre – az EGT-megállapodás 56. cikkében megállapított szabályok szerint – megoszlik az EFTA Felügyeleti Hatóság és a Bizottság között. Bármely ügyben csak az egyik felügyeleti hatóság hivatott eljárni.

⁽³⁾ Az EGT-megállapodás 6. cikke előírja, hogy az ítélkezési gyakorlatok jövőbeni alakulásának sérelme nélkül, e megállapodás rendelkezéseit, amennyiben azok a lényegét illetően megegyeznek az Európai Közösséget létrehozó szerződés és az Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó szerződés megfelelő szabályaival, valamint az e két szerződés alkalmazásában elfogadott jogi aktusokkal, végrehajtásuk és alkalmazásuk során az Európai Közösségek Bírósága által az EGT-megállapodás aláírásának időpontja előtt hozott vonatkozó határozatoknak megfelelően kell értelmezni. A Bíróság által az EGT-megállapodás aláírásának időpontját követően hozott vonatkozó határozatok tekintetében, a Felügyeleti és Bírósági megállapodás 3. cikkének (2) bekezdéséből következik, hogy az EFTA Bíróságának és az EFTA Felügyeleti Hatóságának kellő figyelmet kell szentelnie az e határozatokban megállapított elveknek.

3. Ezen iránymutatások megállapítják az EFTA-Bíróság és a közösségi bíróságok által, az EGT-megállapodás 53. és 54. cikkében, valamint az EK-szerződés kapcsolódó rendelkezéseiben szereplő, a kereskedelemre gyakorolt hatás fogalmának értelmezésével kapcsolatban kidolgozott elveket. Meghatároznak egy szabályt is, amely megmutatja, hogy általában mikor kicsi a valószínűsége annak, hogy a megállapodások képesek érzékelhető hátrányos hatást gyakorolni az EGT államok közötti kereskedelemre („a kereskedelemre gyakorolt nem érzékelhető hátrányos hatás” szabálya, vagy másképpen NAAT-szabály). Ezek az iránymutatások nem kimerítőek. Cél egy módszertan kialakítása a kereskedelemre gyakorolt hatás fogalmának alkalmazásához, valamint útmutatót adni e fogalom alkalmazásához a gyakran előforduló helyzetekben. Noha ezek az iránymutatások nem kötelezőek az EFTA-államok bíróságaira és hatóságaira nézve, mégis igyekeznek útmutatóul szolgálni a számukra az EGT-megállapodás 53. és 54. cikkében található, a kereskedelemre gyakorolt hatás fogalmának alkalmazása során.
4. Ezek az iránymutatások nem foglalkoznak annak kérdésével, hogy mi minősül az 53. cikk (1) bekezdése szerinti érzékelhető versenykorlátozásnak. Ezt a kérdést, amely különbözik a megállapodások azon képességétől, hogy érzékelhető hátrányos hatást gyakoroljanak az EGT-államok közötti kereskedelemre, az EFTA Felügyeleti Hatóságnak az EGT-megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése (*de minimis* szabály) értelmében a versenyt érzékelhetően nem korlátozó, csekély jelentőségű megállapodásokról szóló közleménye tárgyalja⁽⁴⁾. Ezen iránymutatásoknak szintén nem célja útmutatást adni a kereskedelemre gyakorolt hatás azon fogalmára vonatkozóan, amely az EGT-megállapodás 61. cikkének (Állami támogatások) (1) bekezdésében szerepel.
5. Ezek az iránymutatások, ideértve a NAAT-szabályt is, nem sértik az EGT-megállapodás 53. és 54. cikkének értelmezését, amelyet az EFTA-Bíróság és az Európai Közösségek Elsőfokú Bírósága adhat ki.

2. A KERESKEDELEMRE GYAKOROLT HATÁS KRITÉRIUMA

2.1. Általános elvek

6. Az 53. cikk (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „e megállapodás működésével összeegyeztetetlen és tilos: minden olyan vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és összehangolt magatartás, amely hatással lehet a szerződő felek közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása e megállapodás által szabályozott területen belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása”. Az egyszerűség érdekében a „megállapodások, vállalkozások társulásai által hozott döntések vagy összehangolt magatartások” fogalmakat összefoglalóan „megállapodásként” említik.
7. Az 54. cikk előírja, hogy „e megállapodás működésével összeegyeztetetlen és tilos egy vagy több vállalkozásnak az e megállapodás által szabályozott területen vagy annak jelentős részén meglévő erőfölényével való visszaélése, amennyiben ez hatással lehet a szerződő felek közötti kereskedelemre”. A továbbiakban a „magatartások” kifejezés az erőfölényben lévő vállalkozások magatartását jelenti.
8. A kereskedelemre gyakorolt hatás kritérium ugyancsak meghatározza a Felügyeleti és Bírósági Megállapodásnak az EGT-megállapodás 53. és 54. cikkében megállapított versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 4. jegyzőkönyve II. fejezete (a továbbiakban: II. fejezet) 3. cikkének alkalmazási körét⁽⁵⁾.
9. A II. fejezet 3. cikkének (1) bekezdése szerint, ha az EFTA-államok versenyhatóságai vagy a nemzeti bíróságok az EGT-megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése szerinti megállapodásokra, vállalkozások társulásai által hozott döntéseire vagy összehangolt magatartásokra, amelyek e rendelkezés értelmében hátrányosan befolyásolhatják az EGT-államok közötti kereskedelmet, a nemzeti versenyjogot alkalmazzák, akkor az ilyen megállapodásokra, döntésekre vagy összehangolt magatartásokra az EGT-megállapodás 53. cikkét is alkalmazniuk kell. Hasonlóképpen, ha az EFTA-államok versenyhatóságai vagy a nemzeti bíróságok az EGT-megállapodás 54. cikke által tiltott visszaélésre a nemzeti

⁽⁴⁾ EFTA Felügyeleti Hatóság közleménye az EGT megállapodás 53. cikke (1) bekezdésének értelmében (*de minimis* szabály) a versenyt érzékelhetően nem korlátozó csekély jelentőségű megállapodásokról, HL C 67., 2003.3.20., 20. o., valamint a HL 15., 2003.3.20., 11. o. EGT-kiegészítés.

⁽⁵⁾ Amikor hatályba lép az EFTA-államok közötti, a Felügyeleti Hatóság és a Bíróság létrehozásáról szóló megállapodás módosításáról szóló, 2004. szeptember 24-i megállapodás, a Felügyeleti és Bírósági Megállapodás 4. jegyzőkönyvének II. fejezete nagy mértékben tükrözi fogja az 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL L 1., 2003.1.4., 1. o.) EFTA pillérét.

versenyjogot alkalmazzák, akkor az EGT-megállapodás 54. cikkét is alkalmazniuk kell. A 3. cikk (1) bekezdése tehát kötelezi az EFTA-államok versenyhatóságait és nemzeti bíróságait, hogy az 53. és 54. cikket is alkalmazzák, amikor a nemzeti versenyjogot olyan megállapodásokra vagy erőfölénnyel való visszaélést megvalósító magatartásokra alkalmazzák, amelyek hátrányosan befolyásolhatják az EGT-államok közötti kereskedelmet. Másfelől azonban a 3. cikk (1) bekezdése nem kötelezi a nemzeti versenyhatóságokat és az EFTA-államok bíróságait a nemzeti versenyjog alkalmazására, amikor az 53. és 54. cikket olyan megállapodásokra, döntésekre, összehangolt magatartásokra és visszaélésekre alkalmazzák, amelyek hátrányosan befolyásolhatják az EGT-államok közötti kereskedelmet. Ezekben az esetekben az EGT-versenyszabályait egymagukban alkalmazhatják.

10. A 3. cikk (2) bekezdéséből az következik, hogy a nemzeti versenyjog alkalmazása nem vezethet az olyan megállapodások, vállalkozások társulásai által hozott olyan döntések vagy összehangolt magatartások tilalmához, amelyek hátrányosan befolyásolhatják ugyan az EGT-államok közötti kereskedelmet, viszont az EGT-megállapodás 53. cikke (1) bekezdésének értelmében nem korlátozzák a versenyt, vagy amelyek megfelelnek az EGT-megállapodás 53. cikkének (3) bekezdésében foglalt feltételeknek, illetve amelyek valamelyik, az EGT-megállapodás XIV. mellékletében említett, az EK-Szerződés 81. cikkének (3) bekezdésének alkalmazásáról szóló közösségi rendelethez kapcsolódó jogi aktus hatálya alá tartoznak. A II. fejezet alapján az EFTA-államok nem akadályozhatók meg abban, hogy a saját területükön szigorúbb nemzeti jogszabályokat alkalmazzanak a vállalkozások által folytatott egyoldalú magatartás tilalmára vagy szankcionálására.
11. Végezetül meg kell említeni, hogy a II. fejezet 3. cikkének (3) bekezdése előírja, hogy az EGT-jog általános alapelveinek és egyéb rendelkezéseinek sérelme nélkül a 3. cikk (1) és (2) bekezdése nem alkalmazható azokban az esetekben, amikor az EFTA-államok versenyhatóságai és nemzeti bíróságai a vállalkozások összefonódásának ellenőrzésére vonatkozó nemzeti jogszabályokat alkalmazzák, illetve nem akadályozhatja meg a nemzeti jog azon rendelkezéseinek alkalmazását, amelyek alapvetően az EGT-megállapodás 53. és 54. cikkében előírányzott céltól eltérő célkitűzést szolgálnak.
12. A kereskedelemre gyakorolt hatás kritériuma önálló EGT-jogi kritérium, amelyet minden esetben külön kell megvizsgálni. Ez az EGT-versenyjog⁽⁶⁾ alkalmazási körét körülhatároló kritérium. Az EGT-versenyjogot nem kell olyan megállapodásokra és magatartásokra alkalmazni, amelyek nem képesek érzékelhetően hátrányosan befolyásolni az EGT-államok közötti kereskedelmet.
13. A kereskedelemre gyakorolt hatás kritériuma az 53. és 54. cikk alkalmazási körét az olyan megállapodásokra és magatartásokra korlátozza, amelyek az EGT-megállapodás által felölelt területen (a továbbiakban: EGT) belül képesek kiváltani a határon átnyúló hatások minimális szintjét. A megállapodás vagy magatartás EGT-államok közötti kereskedelemre gyakorolt hatásának „*érzékelhetőnek*” kell lennie⁽⁷⁾.
14. Az EGT-megállapodás 53. cikke esetében magának a megállapodásnak kell képesnek lennie arra, hogy hátrányos hatást gyakoroljon az EGT-államok közötti kereskedelemre. Nem szükséges, hogy a megállapodás minden egyedi része – legyen szó bármilyen, a megállapodásból származó versenykorlátozásról – legyen képes erre⁽⁸⁾. Ha a megállapodás összességében képes az EGT-államok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására, akkor a megállapodás egészére nézve az EGT-jogot kell alkalmazni, ideértve a megállapodás azon részeit is, amelyek önmagukban nem befolyásolják hátrányosan az EGT-államok közötti kereskedelmet. Azokban az esetekben, amikor az ugyanazon felek közötti szerződéses kapcsolatok többféle tevékenységet is felölelnek, a tevékenységek csak akkor képezhetik egyetlen megállapodás tárgyát, ha azok közvetlenül kapcsolódnak egymáshoz, és ugyanazon általános üzleti megállapodás szerves részét képezik⁽⁹⁾. Ellenkező esetben minden egyes tevékenység külön megállapodást képez.
15. Szintén lényegtelen az, hogy egy adott vállalkozásnak a megállapodásban való részvétele érzékelhető hatással van-e az EGT-államok közötti kereskedelemre⁽¹⁰⁾. A vállalkozás nem vonhatja ki magát az EGT-jog alkalmazása alól pusztán amiatt, hogy a szerződésből – amely maga hátrányos hatással lehet az EGT-államok közötti kereskedelemre – kivett része jelentéktelen.

⁽⁶⁾ Lásd például az 56/64 és 58/64, Consten és Grundig egyesített ügyeket, [1966] EBHT 429. o., valamint a 6/73 és 7/73, Commercial Solvents egyesített ügyeket, [1974] EBHT 223. o.

⁽⁷⁾ Lásd e tekintetben a 22/71. sz. Béguelin ügyet, [1971] EBHT 949. o., (16) bekezdés, valamint az EFTA Felügyeleti Hatóság határozatát az NSF ügyben, HL L 284., 1997.10.16., 68. o., (77) bekezdés.

⁽⁸⁾ Lásd a 193/83. sz. Windsurfing ügyet, [1986] EBHT 611. o., (96) bekezdés, valamint a T-77/94. sz. Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijprodukten ügyet, [1997] EBHT II-759, (126) bekezdés.

⁽⁹⁾ Lásd az előző lábjegyzetben említett Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijprodukten ügyben hozott ítélet (142)–(144) bekezdését.

⁽¹⁰⁾ Lásd például a T-2/89. sz. Petrofina ügyet, [1991] EBHT II-1087, (226) bekezdés.

16. Az EGT-jog alkalmazása szükségességének megállapításához a vélt versenykorlátozást nem kell a megállapodás azon képességével összefüggésbe hozni, hogy az képes hátrányosan érinteni a tagállamok közötti kereskedelmet. A versenyt nem korlátozó megállapodások szintén hátrányos hatással lehetnek az EGT-államok közötti kereskedelemre. Például azok a termékek jellegéből adódóan tisztán minőségi kiválasztási kritériumokon alapuló szelektív forgalmazási megállapodások, amelyek az 53. cikk (1) bekezdése értelmében nem korlátozzák a versenyt, adott esetben még lehetnek hátrányos hatással az EGT-államok közötti kereskedelemre. A megállapodásból eredő állítólagos versenykorlátozások azonban egyértelműen jelezhetik, hogy a megállapodás képes hátrányosan befolyásolni az EGT-államok közötti kereskedelmet. Például egy az exportot megtiltó forgalmazási megállapodás természeténél fogva képes hátrányosan befolyásolni az EGT-államok közötti kereskedelmet, jóllehet nem szükségszerűen érzékelhető mértékben ⁽¹¹⁾.
17. Az 54. cikk esetében a visszaélés az, amelynek hátrányos hatással kell lennie az EGT-államok közötti kereskedelemre. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a magatartás minden egyes elemét elkülönítve kell értékelni. Az erőfölényben lévő vállalkozások által követett átfogó stratégia részét képező magatartást abból a szempontból kell vizsgálni, hogy az összességében milyen hatást gyakorol. Amennyiben egy erőfölényben lévő vállalkozás különféle – például a versenytársak félreállítására vagy kizorítására irányuló – magatartások révén kívánja elérni ugyanazt a célt, és ha ezen magatartásoknak már legalább egyike képes az EGT-államok közötti kereskedelmet hátrányosan befolyásolni, akkor az már elég ahhoz, hogy alkalmazni lehessen az 54. cikket az említett átfogó stratégia részét képező valamennyi magatartásra ⁽¹²⁾.
18. Az EGT-megállapodás 53. és 54. cikkének megfogalmazásából, valamint a közösségi bíróságok ítélezési gyakorlatából az következik, hogy a kereskedelemre gyakorolt hatás kritériumának alkalmazásakor három egyedi elemmel kell foglalkozni:
- (a) „a szerződő felek közötti kereskedelem” fogalma;
 - (b) a „hatást gyakorolhat” fogalom; valamint
 - (c) az „érzékelhetőség” fogalma.

2.2. A „szerződő felek közötti kereskedelem” fogalma

19. A „kereskedelem” fogalma nem korlátozódik az áruk és szolgáltatások határokon átnyúló hagyományos cseréjére ⁽¹³⁾. Ez a fogalom szélesebb körű, felöleli a határokon átnyúló valamennyi gazdasági tevékenységet, beleértve a vállalkozások letelepedését is ⁽¹⁴⁾. Ez az értelmezés összhangban van az EGT-megállapodásnak az áruk, a szolgáltatások, a személyek és a tőke szabad mozgására vonatkozó alapvető célkitűzésével.
20. A kialakult joggyakorlat szerint a „kereskedelem” azokat az eseteket is felöleli, amikor a megállapodások vagy magatartások a piac versenyszerkezetére vannak hátrányos hatással. Az EGT-versenyszabályok vonatkozhatnak azokra a megállapodásokra és magatartásokra, amelyek az EGT-n belül működő versenytárs félreállításán vagy félreállításának megkísérelésén keresztül hátrányos hatással vannak az EGT-n belüli versenyszerkezetre ⁽¹⁵⁾. A vállalkozás félreállítása vagy félreállításának veszélye hátrányos hatással van az EGT versenyszerkezetére, valamint a vállalkozás által folytatott gazdasági tevékenységekre.
21. A „szerződő felek közötti” kereskedelemre gyakorolt hatás követelménye azt jelenti, hogy a hatásnak legalább két EGT-államot érintő, határokon átnyúló gazdasági tevékenységeket kell érintenie. Ehhez nem szükséges az, hogy a megállapodás vagy magatartás a két EGT-állam egésze közötti kereskedelemre legyen hátrányos hatással. Az 53. és 54. cikket az EGT-államnak csak egy adott területét érintő esetekben is alkalmazni lehet, amennyiben a kereskedelemre gyakorolt hatás érzékelhető ⁽¹⁶⁾.

⁽¹¹⁾ Az érzékelhetőség fogalmával a 2.4 szakasz foglalkozik.

⁽¹²⁾ Lásd ehhez a 85/76. sz. Hoffmann-La Roche ügyet, [1979] EBHT 461. o., (126) bekezdés.

⁽¹³⁾ Ezekben az iránymutatásokban a „termékek” kifejezés egyaránt jelenti az árukat és a szolgáltatásokat.

⁽¹⁴⁾ Lásd a 172/80. sz. Züchner ügyet, [1981] EBHT 2021, (18) bekezdés, valamint a C-309/99. sz. Wouters ügyet, [2002] EBHT I-1577, (95) bekezdés, a C-475/99. sz. Ambulanz Glöckner ügyet, [2001] EBHT I-8089, (49) bekezdés, a C-215/96. sz. és 216/96. sz. Bagnasco egyesített ügyeket, [1999] EBHT I-135, (51) bekezdés, a C-55/96. sz. Job Centre ügyet, [1997] EBHT I-7119, (37) bekezdés, valamint a C-41/90. sz. Höfner és Elser ügyet, [1991] EBHT I-1979, (33) bekezdés.

⁽¹⁵⁾ Lásd például a T-24/93. sz. Compagnie maritime belge és mások egyesített ügyeket, [1996] EBHT II-1201, (203) bekezdés, valamint a 6. lábjegyzetben említett Commercial Solvents ügyben hozott ítélet (23) bekezdését.

⁽¹⁶⁾ Lásd például a T-213/95. és a T-18/96. sz. SCK és FNK egyesített ügyeket, [1997] EBHT II-1739, valamint az alábbi 3.2.4 és 3.2.6 szakaszokat.

22. A kereskedelemre gyakorolt hatás kritériumának alkalmazása független az érintett földrajzi piacok definíciójától. Az EGT-államok közötti kereskedelmet olyan esetekben is érheti hátrányos hatás, amikor az érintett piac nemzeti vagy regionális ⁽¹⁷⁾.

2.3. A „hatást gyakorolhat” fogalom

23. A „hatást gyakorolhat” fogalom az EGT-államok közötti kereskedelemre gyakorolt szükséges hatás jellegét tárgyalja. Az Európai Közösségek Bírósága által kialakított standard vizsgálat szerint a „hatást gyakorolhat” fogalom azt jelenti, hogy jogszabályból vagy valós körülményekből eredő objektív tényezők egy csoportja alapján elegendő valószínűséggel megjósolhatónak kell lennie annak, hogy a megállapodás vagy magatartás befolyásolhatja-e az EGT-államok közötti kereskedelem szerkezetét, legyen szó akár közvetlen vagy közvetett, akár tényleges vagy lehetséges befolyásról ⁽¹⁸⁾ ⁽¹⁹⁾. A (20) bekezdésben említetteknek megfelelően, az Európai Közösségek Bírósága külön vizsgálatban állapítja meg, hogy a megállapodás vagy a magatartás hátrányos hatással van-e a versenyszerkezetre. Azokban az esetekben, amikor a megállapodás vagy a magatartás hátrányos hatással lehet az EGT-n belüli versenyszerkezetre, az EGT-jogot kell alkalmazni.

24. A „kereskedelmi szerkezet” az Európai Közösségek Bírósága által kialakított vizsgálata a következő – a későbbi szakaszokban tárgyalt – fő elemekből áll:

- (a) „Elegendő valószínűségi fok a jogszabályból vagy valós körülményekből eredő objektív tényezők egy csoportja alapján”;
- (b) az EGT-államok közötti „kereskedelem szerkezetének” befolyásolása;
- (c) a kereskedelem szerkezetének „közvetlen vagy közvetett, tényleges vagy lehetséges befolyásolása”.

2.3.1. Elegendő valószínűségi fok a jogszabályból vagy valós körülményekből eredő objektív tényezők egy csoportja alapján

25. A kereskedelemre gyakorolt hatás értékelése objektív tényezőkön alapul. Itt nem szükséges az, hogy az érintett vállalkozásoknak ilyen irányú szándéka legyen. Amennyiben azonban bizonyíték van arra, hogy a vállalkozásoknak szándékában állt az EGT-államok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolása (például azáltal, hogy a többi EGT-államba történő kivitel illetve a többi tagállamból való behozatal akadályozására törekedtek), akkor ez jelentős és figyelembe veendő tényező.
26. A „hatást gyakorolhat” fogalom, valamint az Európai Közösségek Bírósága által említett „*elegendő valószínűségi fok*” fogalma azt jelenti, hogy az EGT-jog alkalmazásának megállapításához nem szükséges annak ténye, hogy a megállapodás vagy magatartás ténylegesen befolyásolta vagy befolyásolni fogja az EGT-államok közötti kereskedelmet. Az is elegendő, ha a megállapodás vagy magatartás „*képes*” ilyen hatást gyakorolni ⁽²⁰⁾.
27. Nem kötelező, és nem is szükséges kiszámítani azt az EGT-államok közötti tényleges kereskedelmi volument, amelyre a megállapodás vagy magatartás hátrányos hatással volt. Például a többi EGT-államba irányuló kivitel tiltó megállapodások esetén nem szükséges megbecsülni azt, hogy a megállapodás nélkül milyen szintű lett volna az érintett EGT-államok közötti párhuzamos kereskedelem. Ez az értelmezés megfelel a kereskedelemre gyakorolt hatással kapcsolatos kritérium jogi illetékeséget körülhatároló természetének. Az EGT-jog alkalmazása a megállapodások és magatartások azon kategóriáira terjed ki, amelyek képesek határokon átnyúló hatást gyakorolni, tekintet nélkül arra, hogy az adott megállapodásnak vagy magatartásnak vannak-e ténylegesen ilyen hatásai.

⁽¹⁷⁾ Lásd alább a 3.2 szakaszt.

⁽¹⁸⁾ Lásd például a 14. lábjegyzetben említett Züchner ügyben hozott ítéletet és a 319/82. sz. Kerpen & Kerpen ügyet, [1983] EBHT 4173, a 240/82. sz. Stichting Sigarettenindustrie és mások egyesített ügyeket, [1985] EBHT 3831. o., (48) bekezdés, valamint a T-25/95. sz. Cimenteries CBR és mások egyesített ügyeket, [2000] EBHT II-491, (3930) bekezdés.

⁽¹⁹⁾ Az Európai Közösségek Bírósága egyes – elsősorban vertikális megállapodások kapcsán hozott – ítéleteiben kiegészítette ezt a megfogalmazást azzal, hogy „a megállapodás képes az EK-tagállamok közötti egységes piac célkitűzései elérésének akadályozására”, lásd például a T-62/98. sz. Volkswagen ügyet, [2000] EBHT II-2707, (179) bekezdés, valamint a 14. lábjegyzetben említett Bagnasco ítélet (47) bekezdését, valamint az 56/65. sz. Société Technique Mini re ügyet, [1966] EBHT 337. A megállapodás által az EGT-megállapodás működésére gyakorolt hatás ilyen módon figyelembe vehető tényező.

⁽²⁰⁾ Lásd például az E-7-01. sz. Hegelstad Eiendomsselskap Arvid B. Hegelstad és egyebek, valamint Hydro Texaco AS, [2002] EFTA b rs gi jelentős, 310. o.  s T-228/97. sz. Irish Sugar  gyet, [1999] ECR II-2969, (170) bekezdés, valamint a 19/77. sz. Miller  gyet, [1978] ECR 131, (15) bekezdés.

28. A kereskedelemre gyakorolt hatás kritériuma alapján történő értékelés számos olyan tényezőtől függ, amely önmagában véve esetleg nem döntő szerepű⁽²¹⁾. A lényeges tényezők közé tartozik a megállapodás és a magatartás természete, a megállapodás vagy magatartás által érintett termékek jellege, valamint az érintett vállalkozások helyzete és jelentősége⁽²²⁾.
29. A megállapodás és a magatartás természete minőségi szempontból ad támpontot arra, hogy a megállapodás vagy magatartás képes-e hátrányosan befolyásolni az EGT-államok közötti kereskedelmet. Egyes megállapodások és magatartások már pusztán természetüknél fogva képesek hátrányos hatást gyakorolni az EGT-államok közötti kereskedelemre, míg más megállapodások és magatartások részletesebb vizsgálatot igényelnek e tekintetben. Az előbbinek jó példái a határokon átnyúló kartellek, míg az egy adott EGT-állam területére korlátozódó közös vállalatok az utóbbi kategóriára adnak jó példát. Ezt a szempontú megközelítést bővebben tárgyalja a megállapodások és magatartások különböző kategóriáival foglalkozó 3. szakasz.
30. A megállapodások vagy magatartások által érintett termékek jellege szintén támpontot ad arra nézve, hogy érheti-e hátrányos hatás az EGT-államok közötti kereskedelmet. Amennyiben a termékek természete olyan, hogy azokkal könnyedén lehet határokon átnyúlóan kereskedni vagy azok jelentőséggel bírnak a más EGT-államban piacra lépni vagy ott a tevékenységeiket kiterjeszteni kívánó vállalkozások számára, úgy az EGT-jog alkalmazásának nagyobb a létjogosultsága, mint azokban az esetekben, amikor korlátozottabb a kereslet a más EGT-állambeli szállítók által kínált termékek iránt, vagy amikor a termékek korlátozott jelentőséggel bírnak a határokon átnyúló letelepedés szempontjából, vagy az ilyen letelepedési helyről végzett gazdasági tevékenység kiterjesztése szempontjából⁽²³⁾. A letelepedés magában foglalja ügynökségek, fióktelepek vagy leányvállalatok létrehozását egy adott EGT-állam vállalkozásai által egy másik EGT-államban.
31. Az érintett vállalkozások piaci pozíciója valamint értékesítéseik volumene mennyiségi szempontból jelzi azt, hogy az érintett megállapodás vagy magatartás képes-e hátrányos hatással bírni az EGT-államok közötti kereskedelemre. E szemponttal, amely az érzékelhetőség vizsgálatának szerves részét képezi, a 2.4 szakasz foglalkozik.
32. A már említett tényezők mellett szükséges figyelembe venni a megállapodás vagy magatartás jogi és tárgyi környezetét. A mindenkori gazdasági és jogi környezet ismerete segíti megítélni az EGT-államok közötti kereskedelemre gyakorolt hatás lehetőségét. Ha az EGT-államok közötti határokon átnyúló kereskedelemnek abszolút, a megállapodáson vagy magatartáson kívül eső akadályai vannak, a kereskedelmet csak akkor érheti hátrányos hatás, ha ezek az akadályok a közeljövőben valószínűsíthetően elhárulnak. Amennyiben az akadályok nem abszolút akadályok, hanem csak megnehezítik a határokon átnyúló tevékenységeket, alapvetően fontos biztosítani azt, hogy ezeket a tevékenységeket a megállapodások és magatartások ne akadályozzák tovább. Máskülönben a megállapodások és magatartások képesek hátrányosan befolyásolni az EGT-államok közötti kereskedelmet.

2.3.2. Az EGT-államok közötti „kereskedelem szerkezetének” befolyásolása

33. Az 53. és 54. cikk alkalmazásához az szükséges, hogy befolyás érje az „EGT-államok közötti kereskedelem szerkezetét”.
34. A „kereskedelem szerkezeté” kifejezés semleges. Nem egy olyan állapotot ír le, amelyben a kereskedelmet korlátozzák vagy mérsékelik⁽²⁴⁾. A kereskedelem szerkezetét úgy is érheti hátrányos hatás, ha a megállapodás vagy magatartás a kereskedelem fokozódását idézi elő. Sőt, az EGT-jog alkalmazására van szükség akkor, amikor a megállapodás vagy magatartás hatására valószínűleg másképpen alakulna az EGT-államok közötti kereskedelem, mint a megállapodás vagy magatartás megléte nélkül⁽²⁵⁾.

⁽²¹⁾ Lásd például a C-250/92. sz. Grüttrup-Klim ügyet, [1994] EBHT II-5641, (54) bekezdés.

⁽²²⁾ Lásd például a C-306/96. sz. Javico ügyet, [1998] EBHT I-1983, (17) bekezdés, valamint a 7. lábjegyzetben említett Béguelin ügyben hozott ítélet (18) bekezdését.

⁽²³⁾ Vésd össze a 14. lábjegyzetben említett Bagnasco és Wouters ügyekben hozott ítéletekkel.

⁽²⁴⁾ Lásd például a T-141/89. sz. Tréfileurope ügyet, [1995] EBHT II-791, a T-29/92. sz. Vereniging van Samenwerkende Prijsregelende Organisaties in de Bouwnijverheid (SPO) ügyet, [1995] EBHT II-289, a kiviteltre vonatkozóan, valamint a Volkswagen (II) ügyben hozott bizottsági határozatot, HL L 262., 2001.10.2., 14. o.)

⁽²⁵⁾ Lásd e tekintetben a 71/74. sz. Frubo ügyet, [1975] EBHT 563, (38) bekezdés, a 209/78. sz. Van Landewyck és mások egyesített ügyeket, [1980] EBHT 3125, (172) bekezdés, a T-61/89. sz. Dansk Pelsdyravler Forening ügyet, [1992] EBHT II-1931, (143) bekezdés, valamint a T-65/89. sz. BPB Industries és British Gypsum ügyet, [1993] EBHT II-389, (135) bekezdés.

35. Ez az értelmezés tükrözi, hogy a kereskedelemre gyakorolt hatás kritériuma jogi illetékességi kritérium, amely segít megkülönböztetni a határokon átnyúló hatások gyakorlására képes megállapodásokat és magatartásokat az erre nem képes megállapodásoktól és magatartásoktól az EGT-verseny-szabályok szerint történő vizsgálat biztosításának érdekében.

2.3.3. *A kereskedelem szerkezetének „közvetlen vagy közvetett, tényleges vagy lehetséges befolyásolása”*

36. A megállapodások és magatartások által az EGT-államok közötti kereskedelem szerkezetére gyakorolt befolyás lehet „közvetlen vagy közvetett, tényleges vagy lehetséges”.
37. Az EGT-államok közötti kereskedelmet érintő közvetlen hatások rendszerint a megállapodás vagy magatartás tárgyát képező termékek kapcsán merülnek fel. Ha például egy adott termék különböző EGT-állambeli előállítói megállapodnak a piacok felosztásáról, közvetlen hatások érik az EGT-államok közötti kereskedelmet a szóban forgó termékek piacán. Ugyanígy közvetlen hatások jelentkeznek akkor is, amikor a szállító a forgalmazók letelepedési helye szerinti EGT-államban értékesített termékekre korlátozza a forgalmazóknak adott árengedményeket. Az ilyen magatartások növelik a kivitelre szánt termékek relatív árát, így az exportértékesítéseknek csökken a vonzereje és a versenyképessége.
38. A közvetett hatások gyakran olyan termékek esetében merülnek fel, amelyek egy megállapodás vagy egy magatartás tárgyát képező termékekhez kapcsolódnak. Közvetett hatások jelentkezhetnek például akkor, amikor a megállapodás vagy magatartás hatással van azon vállalkozások határokon átnyúló tevékenységeire, amelyek a megállapodás vagy magatartás tárgyát képező termékeket használják, vagy azokra más módon vannak ráutalva⁽²⁶⁾. Ilyen hatások léphetnek fel például akkor, amikor a megállapodás vagy magatartás egy olyan forgalomba nem kerülő közbelső termékre vonatkozik, amelyet egy forgalomba kerülő végtermék előállításához használnak. Az Európai Közösségek Bíróságának az EK-Szerződés megegyező, 81. cikkéről szóló megítélése szerint hátrányos hatás érthető az EK-tagállamok közötti kereskedelmet azon megállapodás esetében, amelynek része volt a konyak előállításához használt párlatok árának rögzítése⁽²⁷⁾. Noha a nyersanyag nem került kivitelre, a végtermék – a konyak – azonban igen. Az ilyen esetekben tehát, amennyiben a végterméket érzékelhető hátrányos hatás érheti, az EGT-versenyjogot kell alkalmazni.
39. Az EGT-államok közötti kereskedelmet érintő közvetett hatások a megállapodás vagy magatartás tárgyát képező termékek kapcsán is felmerülhetnek. Például azok a megállapodások, amelyekben a gyártó a forgalmazók letelepedésének helye szerinti EGT-államra korlátozza az általuk értékesített termékekre adott jótállást, visszatartják más EGT-államok fogyasztóit e termékek megvásárlásától, mivel nem lennének képesek igénybe venni a jótállást⁽²⁸⁾. A hivatalos forgalmazók és a párhuzamos kereskedők általi kivitel így megnehezedik, mivel a gyártó jótállásának hiányában csökken a termékek vonzereje a fogyasztók szemében⁽²⁹⁾.
40. Az EGT-államok közötti kereskedelemre gyakorolt tényleges hatások olyan hatások, amelyeket a megállapodás vagy a magatartás a végrehajtása után okoz. Az ugyanazon EGT-állambeli szállító és forgalmazó közötti, például a többi EGT-államba irányuló kivitel tiltó megállapodás valószínűsíthetően tényleges hatásokat gyakorol az EGT-államok közötti kereskedelemre. A megállapodás nélkül a forgalmazó szabadon végezhetett volna exportértékesítéseket. Emlékeztetni kell azonban arra, hogy nem szükséges a tényleges hatások bemutatása. Az is elegendő, ha a megállapodás vagy magatartás képes ilyen hatásokat gyakorolni.
41. A lehetséges hatások olyan hatások, amelyek elegendő valószínűségi fok mellett bekövetkezhetnek a jövőben. Másképpen fogalmazva tehát figyelembe kell venni az előrelátható piaci fejleményeket⁽³⁰⁾. Még ha a megállapodás megkötésekor vagy a magatartás megvalósításakor nem is érheti hátrányos hatás a kereskedelmet, az 53. és 54. cikket továbbra is alkalmazni kell, ha az előző megállapítást

⁽²⁶⁾ Lásd e tekintetben például a T-86/95. sz. Compagnie Générale Maritime és mások ügyet, [2002] EBHT II-1011, (148) bekezdés, valamint a 15. lábjegyzetben említett Compagnie maritime belge ügyben hozott ítélet (202) bekezdését.

⁽²⁷⁾ Lásd a 123/83. sz. BNIC kontra Clair ügyet, [1985] EBHT 391, (29) bekezdés. Lásd továbbá az EFTA Felügyeleti Hatóság az NSF-ben, (79) bekezdés, 7. lábjegyzet.

⁽²⁸⁾ Lásd a Zanussi ügyben hozott bizottsági határozatot, HL 1978 L 322., 36. o., (11) bekezdés.

⁽²⁹⁾ Lásd e tekintetben a 31/85. sz. ETA Fabrique d'Ebauches ügyet, [1985] EBHT 3933, (12) és (13) bekezdés.

⁽³⁰⁾ Lásd a C-241/91 P. sz. és C-242/91 P. sz. RTE (Magill) egyesített ügyeket, [1995] EBHT I-743, (70) bekezdés, valamint a 107/82. sz. AEG ügyet, [1983] EBHT 3151, (60) bekezdés.

eredményező tényezők valószínűsíthetően megváltozhatnak a közeljövőben. E tekintetben fontos átgondolni az EGT-megállapodásban foglalt és a szóban forgó EGT-állam által elfogadott liberalizációs intézkedések, valamint a kereskedelem jogi akadályainak elhárítását célzó egyéb várható intézkedések hatását.

42. Ezen felül, még ha a piaci feltételek egy adott időpontban nem is kedveznek a határokon átnyúló kereskedelemnek, mert például hasonlóak az árak a szóban forgó EGT-államokban, a kereskedelmet még mindig érheti hátrányos hatás, amennyiben a módosuló piaci feltételek eredményeképpen megváltozik a helyzet⁽³¹⁾. Nem az számít, hogy a megállapodás vagy magatartás egy tetszőleges időpontban ténylegesen gyakorol-e hátrányos hatást az EGT-államok közötti kereskedelemre, hanem az, hogy képes-e arra.
43. A közvetett vagy lehetséges hatások bevonása az EGT-államok közötti kereskedelemre gyakorolt hatások vizsgálatába nem jelenti azt, hogy a vizsgálatot távoli vagy feltételezett hatásokra lehetne alapozni. Annak a hatóságnak vagy félnek, aki szerint az EGT-államok közötti kereskedelmet érzékelhető hatás érintheti, meg kell magyaráznia, hogy egy adott megállapodás miért gyakorolhat közvetett vagy lehetséges hátrányos hatásokat. A feltételezett vagy elméleti hatások nem elégségesek az EGT-jog alkalmazásának megállapításához. Egy olyan megállapodás például, amely emeli egy nem forgalomképes termék árát, csökkenti a fogyasztók rendelkezésre álló jövedelmét. Mivel a fogyasztóknak kevesebb lesz a pénzük, így kevesebb más EGT-államból importált terméket vásárolhatnak. Az EGT-államok közötti kereskedelem és az ilyen jövedelmi hatások között azonban önmagában általában túl távoli a kapcsolat az EGT-jog alkalmazásának megállapításához.

2.4. Az érzékelhetőség fogalma

2.4.1. Általános alapelv

44. A kereskedelemre gyakorolt hatással kapcsolatos kritérium magába foglal egy mennyiségi tényezőt is, amely az EGT-jog alkalmazását a bizonyos nagyságrendű hatások gyakorlására képes megállapodásokra és magatartásokra korlátozza. Az 53. és az 54. cikk alkalmazási körén kívülre esnek azok a megállapodások és magatartások, amelyek csak jelentéktelen hátrányos hatást gyakorolnak a piacra, tekintettel az érintett vállalkozások gyenge pozíciójára a szóban forgó termékek piacán⁽³²⁾. Az érzékelhetőséget elsősorban a megfelelő vállalkozásoknak az érintett termékek piacán elfoglalt pozíciójához, ott betöltött jelentőségéhez viszonyítva lehet felbecsülni⁽³³⁾.
45. Az érzékelhetőség értékelése függ az egyes egyedi esetek körülményeitől, különösen a megállapodás és a magatartás természetétől, az érintett termékek jellegétől és az érintett vállalkozások piaci pozíciójától. Amennyiben a megállapodás vagy magatartás pusztán a jellegénél fogva képes az EGT-államok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására, az érzékelhetőség küszöbértéke alacsonyabb mint a jellegükénél fogva erre nem képes megállapodásoknál és magatartásoknál. Minél erősebb az érintett vállalkozások piaci pozíciója, annál valószínűbb az, hogy az EGT-államok közötti kereskedelmet hátrányosan befolyásolni képes megállapodás vagy magatartás érzékelhetően képes azt tenni⁽³⁴⁾.
46. Számos kivített és behozatalt érintő ügyben az Európai Közösségek Bírósága teljesültnek ítélte meg az érzékelhetőségi követelményt, ha az érintett vállalkozások értékesítései a piacnak mintegy 5 %-át tették ki⁽³⁵⁾. A piaci részesedés azonban önmagában véve nem minősül minden esetben döntő tényezőnek. Elsősorban azt is figyelembe venni, hogy a vállalkozások mekkora forgalmat bonyolítanak le az érintett termékekkel kapcsolatosan⁽³⁶⁾.

⁽³¹⁾ Lásd az előző lábjegyzetben említett AEG ügyben hozott ítélet (60) bekezdését.

⁽³²⁾ Lásd az 5/69. sz. Völk ügyet, [1969] EBHT 295, (7) bekezdés.

⁽³³⁾ Lásd például a 22. lábjegyzetben említett Javico ügyben hozott ítélet (17) bekezdését, valamint a 25. lábjegyzetben említett BPB Industries és British Gypsum ügyben hozott ítélet (138) bekezdését.

⁽³⁴⁾ Lásd a 25. lábjegyzetben említett BPB Industries és British Gypsum ügyben hozott ítélet (138) bekezdését.

⁽³⁵⁾ Lásd például a 20. lábjegyzetben említett Miller ügyben hozott ítélet (9) és (10) bekezdését, valamint a 30. lábjegyzetben említett AEG ügyben hozott ítélet (58) bekezdését.

⁽³⁶⁾ Lásd a 100/80. sz. Musique Diffusion Française és mások egyesített ügyeket, [1983] EBHT 1825. o., (86) bekezdés. Ebben az esetben a szóban forgó termékek az érintett nemzeti piacok értékesítéseinek kicsivel több mint 3 %-át tették ki. Az Európai Közösségek Bírósága megítélése szerint a megállapodások, amelyek akadályozták a párhuzamos kereskedelmet, képesek voltak érzékelhetően befolyásolni az EK-tagállamok közötti kereskedelmet a felek nagy forgalma és a termékek relatív piaci pozíciója miatt, összehasonlítva a versenytársak által előállított termékekkel.

47. Az érzékelhetőséget tehát egyaránt lehet abszolút értékben (forgalom) és viszonyítással mérni – ez utóbbinál az érintett vállalkozás(ok) pozícióját a többi piaci résztvevő pozíciójához (piaci részesedéséhez) viszonyítják. Az érintett vállalkozások pozíciójának és jelentőségének alapul vétele összhangban van a „*hatást gyakorolhat*” fogalommal, amely azt jelenti, hogy az értékelés alapját nem a termékek és szolgáltatások határokon átnyúló tényleges áramaira gyakorolt hátrányos hatás képezi, hanem az, hogy a megállapodás vagy magatartás képes-e hatást gyakorolni az EGT-államok közötti kereskedelemre. Az érintett vállalkozások piaci pozíciója és az adott termékekkel kapcsolatos forgalma támpontot ad arra, hogy a megállapodás vagy magatartás képes-e hátrányosan befolyásolni az EGT-államok közötti kereskedelmet. Az (52) és (53) bekezdésben ismertetett vélelmek figyelembe veszik ezt a két tényezőt.
48. Az érzékelhetőségi vizsgálat alkalmazása nem követeli meg szükségszerűen az érintett piacok meghatározását és a piaci részesedések kiszámítását⁽³⁷⁾. A vállalkozás abszolút értékben vett forgalma elegendő lehet annak megállapításához, hogy a kereskedelemre gyakorolt hatás érzékelhető. Ez különösen igaz az olyan megállapodások és magatartások esetében, amelyek pusztán természetüknél fogva képesek hátrányos hatást gyakorolni az EGT-államok közötti kereskedelemre például azért, mert behozatalra vagy kivitelre vonatkoznak, vagy mert több EGT-államot ölelnek fel. Az (53) bekezdésben ismertetett pozitív vélelem figyelembe veszi azt a tényt, hogy ilyen körülmények esetén a megállapodás tárgyát képező termékek forgalma elegendő lehet annak megállapításához, hogy az EGT-államok közötti kereskedelemre gyakorolt hatás érzékelhető.
49. A megállapodásokat és magatartásokat mindig azok gazdasági és jogi környezetében kell vizsgálni. A vertikális megállapodások esetében szükséges lehet figyelembe venni a hasonló megállapodások párhuzamos hálózatainak esetleges kumulatív hatásait⁽³⁸⁾. Ha egyetlen megállapodás, vagy a megállapodások egy hálózata nem is képes az EGT-államok közötti kereskedelem érzékelhető hátrányos befolyásolására, a megállapodások párhuzamos hálózatai által összességében gyakorolt hatás azonban képes lehet arra. Ehhez azonban az szükséges, hogy az egyedi megállapodás vagy a megállapodások hálózata jelentős mértékben hozzájáruljon a kereskedelemre gyakorolt teljes hatáshoz⁽³⁹⁾.

2.4.2. Az érzékelhetőség számszerűsítése

50. Nem lehet valamennyi megállapodás-kategóriára nézve általános mennyiségi szabályokat megállapítani, amelyek megmutatnák, hogy mikor érheti érzékelhető hátrányos hatás az EGT-államok közötti kereskedelmet. Meg lehet azonban mondani azt, hogy a kereskedelmet rendszerint mikor nem érheti érzékelhető hátrányos hatás. Először is, az EGT-megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése (*de minimis* szabály)⁽⁴⁰⁾ értelmében a versenyt érzékelhetően nem korlátozó csekély jelentőségű megállapodásokról szóló közleményében az EFTA Felügyeleti Hatóság megállapította, hogy az 1996. szeptember 11-i 96/112/EK hatósági határozat⁽⁴¹⁾ meghatározása szerinti kis- és középvállalkozások (KKV-k) közötti megállapodások rendszerint nem képesek a tagállamok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására. E vélelmet az indokolja, hogy a KKV-k tevékenységeiket rendszerint helyi vagy regionális szinten folytatják. Azonban az EGT-jogot kell a KKV-kra alkalmazni különösen akkor, amikor határokon átnyúló tevékenységeket folytatnak. Másodszor, a Hatóság megítélése szerint helyénvaló megfogalmazni olyan fő alapelveket, amelyek megmutatják, hogy a kereskedelmet rendszerint mikor nem érheti érzékelhető hatás, tehát megfogalmazni egy standard definíciót az EGT-államok közötti kereskedelemre gyakorolt érzékelhető hátrányos hatás hiányára nézve (a NAAT-szabály). A Hatóság az 53. cikk alkalmazásakor ezt a standard definíciót olyan megcáfolható negatív vélelemnek tekinti, amely az 53. cikk (1) bekezdése szerinti valamennyi megállapodásra alkalmazandó, tekintet nélkül a megállapodásba foglalt korlátozások jellegére, ideértve azokat a korlátozásokat is, amelyeket kőkemény korlátozásokként azonosítottak a Bizottságnak az EGT-megállapodás XIV. mellékletében említett csoportmentességi rendeleteiben. A Hatóság rendszerint sem kérelemre, sem saját kezdeményezésre nem indít eljárást azokban az esetekben, amikor ezt a vélelmet kell alkalmazni. Amennyiben a vállalkozások jóhiszeműen feltételezik azt, hogy a megállapodásra ez a negatív vélelem vonatkozik, a Hatóság nem szab ki pénzbírságokat.

⁽³⁷⁾ Lásd e tekintetben a 16. lábjegyzetben említett Volkswagen ügyben hozott ítélet (179) és (231) bekezdését, valamint a T-213/00. sz. CMA CGM és mások ügyet, [2003] EBHT I., (219) és (220) bekezdés.

⁽³⁸⁾ Lásd például a T-7/93. sz. Langnese-Iglo ügyet, [1995] EBHT II-1533, (120) bekezdés.

⁽³⁹⁾ Lásd az 8. lábjegyzetben említett Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijprodukten ügyben hozott ítélet (140) és (141) bekezdését. Lásd továbbá a 20. lábjegyzetben említett Helgelstad ügyben hozott ítéletet.

⁽⁴⁰⁾ Lásd az EFTA Felügyeleti Hatóság csekély jelentőségű megállapodásokról szóló közleményét, 4. lábjegyzet, (3) bekezdés.

⁽⁴¹⁾ E határozat a kis- és középvállalkozásoknak az Európai Bizottság 96/280/EK (HL L 107., 1996.4.30., 4. o.) ajánlásában megállapított meghatározására hivatkozik. 2005.1.1-jei hatállyal ezen ajánlás helyébe a mikro-, kis- és középvállalkozások meghatározásáról szóló, 2003/361/EK bizottsági ajánlás (HL L 124., 2003.5.20., 36. o.) lép, melyet az EGT-Vegyész Bizottság 2004. szeptember 25-i 131/2004 határozatával (HL L 64., 2005.3.10., 49. o. és a HL EGT-kiegészítése 2005.3.10., 49. o.) beillesztett az EGT-megállapodásba.

51. Az (53) bekezdés sérelme nélkül az érzékelhetőség e negatív definíciója nem jelenti azt, hogy az alább ismertetett kritériumokat nem teljesítő megállapodások automatikusan képesek az EGT-államok közötti kereskedelem érzékelhető hátrányos befolyásolására. Az eseteket egyenként kell megvizsgálni.
52. Az EFTA Felügyeleti Hatóság álláspontja szerint a megállapodások elvileg nem képesek az EGT-államok közötti kereskedelem érzékelhető hátrányos befolyásolására, ha teljesül az összes következő feltétel:
- a felek összesített piaci részesedése a megállapodás által hátrányosan érintett bármely EGT-n belüli releváns piacon nem haladja meg az 5 %-ot; valamint
 - a horizontális megállapodások esetén az érintett vállalkozások összesített éves EGT-forgalma ⁽⁴²⁾ a megállapodás tárgyát képező termékek vonatkozásában nem haladja meg a 40 millió eurót. A termékek együttes beszerzésére vonatkozó megállapodások esetén a megfelelő forgalom egyenlő a megállapodás tárgyát képező termékekből történő együttes beszerzések értékével.

A vertikális megállapodások esetén a szállító összesített éves EGT-forgalma a megállapodás tárgyát képező termékek vonatkozásában nem haladja meg a 40 millió eurót. A licenc-megállapodások esetében a megfelelő forgalom az engedélyesek azon összesített forgalmával egyenlő, amelyet a licencbe adott technológiával készült termékekkel bonyolítottak le, növelve ezt a licenct adó e termékekre vonatkozó saját forgalmával. Ha a vásárló több szállítóval kötött megállapodást, akkor a megfelelő forgalom a vásárlónak a megállapodás tárgyát képező termékekből történt összes beszerzésével egyenlő.

A Hatóság ugyanezt a vélelmet alkalmazza akkor, amikor két egymást követő naptári évben az előbbi forgalmi értékhatárt nem lépik túl több mint 10 %-kal, és a piacra vonatkozó fenti értékhatárt nem lépik túl több mint 2 százalékponttal. Azokban az esetekben, amikor a megállapodás kialakulásában lévő, még nem létező piacot érint, és így a felek nem rendelkeznek sem forgalommal, sem piaci részesedéssel, a Hatóság nem alkalmazza e vélelmet. Az érzékelhetőséget ilyenkor a felek rokon termékek piacain elfoglalt pozíciói alapján, vagy a megállapodásban érintett technológiákban való fejlettségük alapján lehet felmérni.

53. Amennyiben a megállapodás pusztán jellegénél fogva képes az EGT-államok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására, mert például behozatalra és kivitelre vonatkozik, vagy több EGT-államot ölel fel, az EFTA Felügyeleti Hatóság álláspontja szerint megcáfolható pozitív vélelem áll fenn arra nézve, hogy érzékelhető hatások érik a kereskedelmet, ha a feleknek a megállapodás tárgyát képező termékekre vonatkozó – az (52) és (54) bekezdésben előírt módon számított – forgalma meghaladja a 40 millió eurót. E hatások érzékelhetőségét szintén gyakran lehet vélelmezni az EGT-államok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására pusztán jellegükénél fogva képes megállapodásoknál, amennyiben a felek piaci részesedése meghaladja az előző bekezdésben ismertetett 5 %-os értékhatárt. Ezt a vélelmet azonban nem kell alkalmazni akkor, amikor a megállapodás egy EGT-államnak csak egy részét érinti (lásd a (90) bekezdést).
54. A 40 millió eurós értékhatár tekintetében (vesd össze az (52) bekezdéssel) a forgalom számításának alapja az adót nem tartalmazó összes EGT-értékesítés, amelyet az érintett vállalkozások a megállapodás tárgyát képező termékekkel (a szerződés szerinti termékekkel) a megelőző pénzügyi évben bonyolítottak le. Figyelmre kívül kell itt hagyni az ugyanazon vállalkozás részét képező gazdálkodó egységek közötti értékesítéseket ⁽⁴³⁾.
55. A piaci részesedéssel kapcsolatos értékhatár alkalmazásához meg kell határozni az érintett piacot ⁽⁴⁴⁾, amely az érintett termékpiacból és az érintett földrajzi piacból áll. A piaci részesedéseket az értékesítések, vagy adott esetben a beszerzések értékére vonatkozó adatok alapján kell kiszámítani. Ha nem állnak rendelkezésre értékadatok, akkor megbízható piaci információkon – ideértve a mennyiségi adatokat is – alapuló becsléseket lehet használni.
56. A megállapodások azon hálózatain esetén, amelyeket ugyanaz a szállító különböző forgalmazókkal kötött, a teljes hálózaton keresztül lebonyolított értékesítéseket kell figyelembe venni.

⁽⁴²⁾ Az „*érintett vállalkozások*” fogalmába beletartoznak az EFTA Felügyeleti Hatóság csekély jelentőségű megállapodásokról szóló közleményének 12.2 bekezdése szerinti kapcsolt vállalkozások, lásd a fenti 4. lábjegyzet.

⁽⁴³⁾ Lásd az előző lábjegyzetet.

⁽⁴⁴⁾ Az érintett piac meghatározásakor az EGT területén belüli versenyjog alkalmazásában az érintett piac meghatározásáról szóló közleményt kell alapul venni (HL L 200., 1998.7.16., 48. o. és a HL EGT melléklete, HL 28., 1998.7.16., 3. o.)

57. Az ugyanazon általános üzleti megállapodás részét képező szerződések a NAAT-szabály alkalmazásának céljából egyetlen megállapodást képeznek⁽⁴⁵⁾. A vállalkozások nem vihetik magukat ezen értékhatárok alá úgy, hogy a gazdasági szemszögből egyetlen egy megállapodást képező megállapodást feldarabolják.
3. **A FENTI ALAPELVEK ALKALMAZÁSA A MEGÁLLAPODÁSOK ÉS VISZAÉLÉSEK ÁLTALÁNOS TÍPUSAIRA**
58. Az EFTA Felügyeleti Hatóság az előző szakaszban ismertetett negatív vélelmet alkalmazza valamennyi megállapodásra, ideértve az EGT-államok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására pusztán jellegüknél fogva képes megállapodásokat valamint azokat a megállapodásokat, amelyeknek része a harmadik országokban honos vállalkozásokkal folytatott kereskedelem (lásd a 3.3 szakaszt).
59. A negatív vélelem alkalmazási körén kívül az EFTA Felügyeleti Hatóság figyelembe veszi a megállapodás vagy magatartás természetéhez, valamint az ezek által érintett termékek jellegéhez kapcsolódó minőségi tényezőket (lásd a (29) és (30) bekezdést). A megállapodás természetének jelentőségét az (53) bekezdésben ismertetett pozitív vélelem is figyelembe veszi, amely vélelem az érzékelhetőséggel foglalkozik az EGT-államok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására pusztán jellegüknél fogva képes megállapodások esetében. Ahhoz, hogy további iránymutatásokat lehessen adni a kereskedelemre gyakorolt hatás fogalmának alkalmazásához, számba kell venni a megállapodások és magatartások általános típusait.
60. A következő szakaszok alapvető különbséget tesz a több EGT-államot felölelő megállapodások és magatartások, valamint az egyetlen EGT-államra, vagy annak egy részére korlátozódó megállapodások és magatartások között. E két fő kategória további alkategóriákra bontható az adott megállapodás vagy magatartás jellegének alapján. Szintén megtárgyalásra kerülnek a harmadik országokat is magukban foglaló megállapodások és magatartások.
- 3.1. **Több EGT-államot érintő, vagy több EGT-államban végrehajtott megállapodások és visszaélések**
61. A több EGT-államot érintő, vagy több EGT-államban végrehajtott megállapodások és magatartások majdnem minden esetben olyanok, hogy pusztán jellegüknél fogva képesek a tagállamok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására. Ha a megfelelő forgalom meghaladja az (53) bekezdésben ismertetett értékhatárt, az esetek többségében nincs szükség részletes vizsgálatra annak megállapításához, hogy érheti-e hátrányos hatás az EGT-államok közötti kereskedelmet. Azonban azért, hogy ezekben az esetekben is iránymutatást lehessen adni és hogy szemléltetni lehessen a 2. szakaszban kifejtett alapelveket, hasznos tisztázni azokat a tényezőket, amelyek rendszerint megalapozottá teszik az EGT-jog alkalmazását.
- 3.1.1. *Behozatalra és kivitelre vonatkozó megállapodások*
62. A kettő vagy több EGT-állambeli vállalkozások közötti, behozatalra és kivitelre vonatkozó megállapodások pusztán jellegüknél fogva képesek hátrányosan befolyásolni az EGT-államok közötti kereskedelmet. Az ilyen megállapodások közvetlen hatást gyakorolnak az EGT-államok közötti kereskedelem szerkezetére, tekintet nélkül arra, hogy korlátozzák-e vagy sem a versenyt. A Kerpen & Kerpen ügyben például, amely egy francia gyártó és egy német forgalmazó közötti, a Németországba irányuló francia cementkivitel több mint 10 %-át – évi 350 000 tonnát – felölelő megállapodással volt kapcsolatos, a Bíróság megítélése szerint lehetetlen volt azt az álláspontot képviselni, hogy egy ilyen megállapodás nem képes (érzékelhető) hátrányos hatást gyakorolni a tagállamok közötti kereskedelemre⁽⁴⁶⁾.
63. Ebbe a kategóriába tartoznak az import- és exportkorlátozásokat bevezető megállapodások, ideértve az aktív és passzív értékesítések korlátozásait, valamint a vásárlók által más EGT-államokbeli fogyasztók irányában lebonyolított viszonteladások korlátozásait⁽⁴⁷⁾. Ezekben az esetekben

⁽⁴⁵⁾ Lásd az előbbi (14) bekezdést is.

⁽⁴⁶⁾ Lásd a 18. lábjegyzetben említett Kerpen & Kerpen ügyben hozott ítélet (8) bekezdését. Meg kell említeni, hogy az Európai Közösségek Bírósága nem a piaci részesedést vette alapul, hanem a francia kivitel arányát és az érintett termékek mennyiségét.

⁽⁴⁷⁾ Lásd például a 16. lábjegyzetben említett Volkswagen ügyben hozott ítéletet, valamint a T-175/95. sz. BASF Coatings ügyet, [1999] EBHT II-1581. A párhuzamos kereskedelmet akadályozó horizontális megállapodások kapcsán lásd a 96/82. sz. IAZ International és mások egyesített ügyeket, [1983] EBHT 3369, (27) bekezdés.

elidegeníthetetlen kapcsolat áll fenn a verseny állítólagos korlátozása és a kereskedelemre gyakorolt hatás között, hiszen a korlátozás alapvető célja az EGT-államok közötti áru- és szolgáltatásáramlás korlátozása, amely áramlás a megállapodás hiányában lehetséges volna. Ebből a szempontból lényegtelen az, hogy a megállapodás felei ugyanabban az EGT-államban, vagy különböző EGT-államokban honosak.

3.1.2. Több EGT-államot felölelő kartellek

64. A több EGT-államot felölelő – például ár rögzítő és piacfelosztó – kartellmegállapodások pusztán jellegükönél fogva képesek az EGT-államok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására. A határokon átnyúló kartellek összehangolják a versenyfeltételeket és a kereskedelem hagyományos szerkezetének erősítésén keresztül hátrányosan érintik a kölcsönös kereskedelmi behatolást⁽⁴⁸⁾. Ha a vállalkozások megállapodnak a földrajzi területek felosztásáról, a felosztott területeken megszűnhetnek vagy csökkenhetnek a más területekről származó értékesítések. Ha a vállalkozások megállapodnak az árak rögzítéséről, megszűnik a verseny és az abból adódó esetleges árkülönbségek, amelyek a versenytársakat és a fogyasztókat egyaránt a határokon túlnyúló kereskedelemre ösztönöznék. Ha a vállalkozások értékesítési kontingensekben állapodnak meg, konzerválódik a kereskedelem hagyományos szerkezete. Az érintett vállalkozások nem fogják növelni a kibocsátást, így nem is fogják kiszorítani más EGT-államok lehetséges vásárlóit.
65. A kereskedelemre a határokon átnyúló kartellek által gyakorolt hatás általában a pusztán természeténél fogva érzékelhető, a kartellben résztvevők piaci pozíciójából adódóan. Kartellek képzésére rendszerint csak akkor kerül sor, ha a résztvevő vállalkozások együttes piaci részesedése nagy, hiszen ez lehetővé teszi számukra az árak emelését vagy a kibocsátás csökkentését.

3.1.3. Több EGT-államot felölelő horizontális együttműködési megállapodások

66. Ez a szakasz a horizontális együttműködési megállapodások különböző típusaival foglalkozik. A horizontális együttműködési megállapodások például olyan megállapodások formáját ölthetik fel, amelyek alapján kettő vagy több vállalkozás egy meghatározott gazdasági tevékenység – mint például a termelés és a forgalmazás – gyakorlásában működik együtt⁽⁴⁹⁾. Az ilyen megállapodásokra gyakran mint közös vállalatokra hivatkoznak. Az összefonódás-ellenőrzési rendelet vonatkozik azonban azokra a közös vállalatokra, amelyek huzamos jelleggel látnak el olyan feladatkört, amelyek az önálló gazdálkodó egységekre jellemzőek⁽⁵⁰⁾. Az EGT szintjén az ilyen teljes feladatkört ellátó közös vállalatokra nem vonatkozik az EGT-megállapodás 53. és 54. cikke, kivéve azokat az eseteket, amikor az összefonódás-ellenőrzési rendelet 2. cikkének (4) bekezdése alkalmazandó⁽⁵¹⁾. Ez a szakasz emiatt nem foglalkozik a teljes feladatkört ellátó közös vállalatokkal. A nem teljes feladatkört ellátó közös vállalatok esetében a közös gazdálkodó egység egy piacon sem lép fel független szállítóként (vagy vevőként), pusztán az anyavállalatokat szolgálja, akik saját maguk vannak jelen a piacon⁽⁵²⁾.
67. A kettő vagy több EGT-államban tevékenységet folytató közös vállalatok, vagy az olyan közös vállalatok, amelyek kibocsátását az anyavállalatok kettő vagy több EGT-államban értékesítik, hátrányos hatással vannak a részt vevő felek kereskedelmi tevékenységeire az EGT ezen területein. Emiatt általában az ilyen megállapodások pusztán jellegükönél fogva – a megállapodás megléte nélküli körülményekkel összehasonlítva – képesek hátrányosan befolyásolni az EGT-államok közötti kereskedelmet⁽⁵³⁾. Hátrányos hatás éri a kereskedelem szerkezetét akkor, amikor a vállalkozások a közös vállalatra ruházzák át tevékenységeiket, vagy azt arra használják, hogy új beszerzési forrást alakítsanak ki az EGT-ben.

⁽⁴⁸⁾ Lásd például a T-142/89. sz. Usines Gustave Boël ügyet, [1995] EBHT II-867, (102) bekezdés.

⁽⁴⁹⁾ A horizontális együttműködési megállapodásokat az EK-Szerződés 81. cikkének a horizontális együttműködési megállapodásokra való alkalmazhatóságáról szóló bizottsági iránymutatások tárgyalják, HL 2001., C 3., 2. o. Ezek az iránymutatások a különböző megállapodás-típusok versenyjogi megítélésével foglalkoznak, de nem érintik a kereskedelemre gyakorolt hatás kérdését.

⁽⁵⁰⁾ Lásd az EGT-megállapodás XIV. mellékletének 1. pontjában említett, a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 139/2004/EK tanácsi rendeletet (EK összefonódás-ellenőrzési rendelet), HL L 24., 2004.1.29., 1. o), melyet az EGT-Vegyesbizottság 2004. június 4-i 78/2004 határozatával (HL L 219., 2004.6.19., 13. o. és a HL 32., 2004.6.19., 1. o. EGT melléklete) belefoglalt az EGT-megállapodásba.

⁽⁵¹⁾ Az összefonódás-ellenőrzési rendelet alapján a teljes feladatkört ellátó közös vállalatok fogalmáról szóló bizottsági közlemény (HL C 66., 1998.3.2., 1. o.) útmutatást ad e fogalom hatókörére nézve. Az ÉFTA Felügyeleti Hatóság eddig nem fogadott el közleményt az összefonódások terén. Adott esetben alkalmazza viszont a Bizottság összefonódással kapcsolatos közleményeiben meghatározott elveket.

⁽⁵²⁾ Lásd például a Ford kontra Volkswagen ügyben hozott bizottsági határozatot, HL L 20., 1993.1.28., 14. o.

⁽⁵³⁾ E tekintetben lásd a 26. lábjegyzetben említett Compagnie Générale Maritime ügyben hozott ítélet (146) bekezdését.

68. Hátrányos hatás érheti a kereskedelmet akkor is, ha a közös vállalat olyan közbenső termékeket állít elő az anyavállalatok részére, amelyeket az anyavállalatok a későbbiekben feldolgoznak, vagy beépítenek termékeikbe. Ez az eset áll fenn valószínűsíthetően akkor, ha a szóban forgó közbenső terméket korábban más EGT-állambeli szállítóktól szereztek be, ha az anyavállalatok a közbenső terméket korábban más EGT-államokban állították elő, vagy ha a végterméket egynél több EGT-államban értékesítik.
69. Az érzékelhetőség vizsgálatokor nem csak a megállapodással létrehozott közös gazdálkodó egység értékesítéseit fontos figyelembe venni, hanem az anyavállalatoknak a megállapodás tárgyát képező termékekkel lebonyolított értékesítéseit is, mivel a közös vállalat egyik piacon sem működik független gazdálkodó egységként.

3.1.4. Több EGT-államban végrehajtott vertikális megállapodások

70. A több EGT-államban végrehajtott vertikális megállapodások illetve hasonló vertikális megállapodások hálózatai rendszerint képesek az EGT-államok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására, ha a kereskedelmet egy meghatározott irányba terelik. A két vagy több EGT-államban végrehajtott szelektív forgalmazási megállapodások hálózatai például azért terelik a kereskedelmet egy meghatározott irányba, mert azt a hálózat tagjaira korlátozzák, és így a megállapodás nélküli helyzethez képest hátrányosan érintik a kereskedelem szerkezetét ⁽⁵⁴⁾.
71. A piaclezáró hatású vertikális megállapodások szintén képesek hátrányos hatást gyakorolni az EGT-államok közötti kereskedelemre. Ez az eset állhat fenn például az olyan megállapodások esetében, amelyekben több EGT-állam forgalmazói megállapodnak arról, hogy csak egy adott szállítótól vásároljanak, vagy csak annak a termékeit értékesítsék. Ezek a megállapodások korlátozhatják a kereskedelmet azon EGT-államok között, amelyekben a megállapodásokat végrehajtják, vagy azon EGT-államok kereskedelmi tevékenységeit, amelyek nem részesei a megállapodásoknak. A piac lezárását okozhatják egyedi megállapodások vagy megállapodások hálózatai. Ha a több EGT-államot felölelő megállapodások vagy megállapodás-hálózatok piaclezáró hatással bírnak, akkor a megállapodás vagy a megállapodások rendszerint természetüknél fogva képesek az EGT-államok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására.
72. A szállítók és forgalmazók közötti, két vagy több EGT-államot felölelő, viszonteladási árat kikötő megállapodások rendszerint pusztán jellegüknél fogva képesek az EGT-államok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására ⁽⁵⁵⁾. Az ilyen megállapodások módosítják a megállapodások nélkül valószínűsíthetően fennálló árszinteket, és ezáltal hátrányosan érintik a kereskedelem szerkezetét.

3.1.5. Erőfölénnyel való visszaélés több EGT-államban

73. Az erőfölénnyel való visszaélés esetén hasznos különbséget tenni a piacrálépési akadályokat teremtő vagy a versenytársakat félreállító visszaélések (versenykorlátozó visszaélések) és az olyan visszaélések között, amelyek során az erőfölényben lévő vállalkozás túlzottan magas vagy megkülönböztető árak szabásával hűz hasznot gazdasági erejéből (kizsákmányoló visszaélések). A visszaélés mindkét fajtája megvalósulhat megállapodásokon keresztül, amelyekre szintén az 53. cikk (1) bekezdése vonatkozik, vagy egyoldalú magatartáson keresztül, amelyre az EGT-versenyjogot illetően csak az 54. cikk vonatkozik.
74. A kizsákmányoló visszaélések, mint például a megkülönböztető árengedmények, esetén a kapcsolódó kereskedelmi partnereket éri előnyös vagy hátrányos hatás, így módosul azok versenyhelyzete és hátrányos hatás éri az EGT-államok közötti kereskedelem szerkezetét.
75. Ha az erőfölényben lévő vállalkozás egynél több EGT-államban folytat versenykorlátozó magatartást, akkor ez a visszaélés rendszerint pusztán jellegénél fogva képes az EGT-államok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására. Az ilyen magatartás nem csak egyetlen EGT-államban, hanem azon kívül is negatív hatással van a versenyre, és valószínűleg eltéríti a kereskedelmet arról a pályáról, amelyen az a visszaélés hiányában haladt volna. Hátrányos hatás érheti a kereskedelem szerkezetét például akkor, amikor az erőfölényben lévő vállalkozás árengedményt nyújt a hűséges vásárlóknak. A versenykorlátozó árengedményben részesülő vásárlók valószínűleg kevesebbet vásárolnak az erőfölényben lévő vállalkozás versenytársaitól, mint azt egyébként tennék. A közvetlenül a versenytárs félreállítását célzó versenykorlátozó magatartás – mint például a felfaló árazás – az EGT

⁽⁵⁴⁾ E tekintetben lásd a 43/82. sz. és 63/82. sz., VBVB és VBBB egyesített ügyeket, [1984] EBHT 19, (9) bekezdés.

⁽⁵⁵⁾ Lásd e tekintetben a T-66/89. sz. Publishers Association ügyet, [1992] EBHT II-1995.

versenyipiacának szerkezetére gyakorolt hatása miatt szintén képes hátrányosan befolyásolni az EGT-államok közötti kereskedelmet⁽⁵⁶⁾. Ha az erőfölényben lévő vállalat az egynél több EGT-államban működő versenytárs félreállítására irányuló magatartást folytat, a kereskedelmet többféleképpen is érheti hátrányos hatás. Először is fennáll annak a veszélye, hogy a hátrányba került versenytárs többé már nem jön szóba beszerzési forrásként az EGT-n belül. Ha nem is kerül sor a megtámadott vállalkozás félreállítására, a versenyben való jövőbeni magatartása valószínűleg akadályoztatva lesz, ami pedig az EGT-államok közötti kereskedelemre gyakorol hatást. Másodszor, a visszaélés hatást gyakorolhat a többi versenytársra. Az erőfölényben lévő vállalkozás a visszaéléses magatartásával azt jelezheti versenytársainak, hogy megtorolja a valós verseny folytatására tett kísérleteket. Harmadszor, a versenytárs félreállítása már önmagában elegendő ahhoz, hogy hátrányos hatás érhesse az EGT-államok közötti kereskedelmet. Ez az eset állhat fenn még akkor is, ha a félreállítás veszélyétől fenyegetett vállalkozás főként harmadik országoknak bonyolít le kivitelt⁽⁵⁷⁾. Az EGT-jogot kell alkalmazni, amikor fennáll annak a veszélye, hogy tovább sérül az EGT hatékony versenyipiaci szerkezete.

76. Ha az erőfölényben lévő vállalkozás egynél több EGT-államban folytat kizsákmányoló vagy versenykorlátozó visszaélést, akkor a visszaélés rendszerint pusztán jellegénél fogva képes az EGT-államok közötti kereskedelem érzékelhető hátrányos befolyásolására. Tekintettel az erőfölényben lévő érintett vállalkozás piaci pozíciójára és arra, hogy a visszaélésre több EGT-államban kerül sor, a visszaélés nagyságrendje és annak a kereskedelem szerkezetére valószínűen gyakorolt hatása rendszerint képes az EGT-államok közötti kereskedelem érzékelhető hátrányos befolyásolására. A kizsákmányoló visszaélés, mint például az árdiszkrimináció esetén a visszaélés több EGT-államban megváltoztatja a kereskedelmi partnerek versenypozícióját. A versenykorlátozó visszaélések esetén, ideértve a versenytárs félreállítására irányuló visszaéléseket is, több EGT-államban is hátrányos hatás éri a versenytársak gazdasági tevékenységét. A több EGT-államban jelentkező erőfölény pusztán léte azt jelenti, hogy a verseny már az EGT-piac jelentős részén gyengült⁽⁵⁸⁾. Ha az erőfölényben lévő vállalkozás tovább gyengíti a versenyt azáltal, hogy visszaéléses magatartást folytat, például félreállít egy versenytársat, akkor a visszaélés rendszerint érzékelhető hátrányos hatással lehet az EGT-államok közötti kereskedelemre.

3.2. Egyetlen EGT-államot, vagy egy EGT-állam egy részét érintő megállapodások és visszaélések

77. Ha a megállapodások vagy visszaélések egyetlen EGT-állam területét érintik, szükséges lehet részletesebben megvizsgálni a megállapodások vagy visszaélések azon képességét, hogy hátrányos hatást gyakoroljanak az EGT-államok közötti kereskedelemre. Szem előtt kell itt tartani azt, hogy nem szükséges a kereskedelem visszaesése ahhoz, hogy hatás érje az EGT-államok közötti kereskedelmet. Elég az is, ha fennáll az EGT-államok közötti kereskedelem érzékelhető szerkezeti változásának lehetősége. Számos egy EGT-államot érintő esetben azonban az állítólagos jogsértés természete, valamint különösen annak a nemzeti piac lezárására való képessége megfelelőképpen jelzi, hogy a megállapodás vagy magatartás képes-e hátrányosan érinteni az EGT-államok közötti kereskedelmet. Az alább említett példák nem kimerítőek. Rávilágítanak azokra az esetekre, amikor az egyetlen EGT-állam területére szorító megállapodásokat képesnek lehet tekinteni az EGT-államok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására.

3.2.1. Egyetlen EGT-államot érintő kartellek

78. Az adott EGT-állam egészére kiterjedő horizontális kartellek rendszerint képesek az EGT-államok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására. A közösségi bíróságok számos esetben úgy ítélték meg, hogy az adott EK-tagállam teljes területére kiterjedő megállapodások pusztán természetüknél fogva erősítik a piacok nemzeti alapú szétdaraboltságát, mivel akadályozzák az EK-Szerződés által célul kitűzött gazdasági behatolást⁽⁵⁹⁾.

⁽⁵⁶⁾ Lásd e tekintetben a 6. lábjegyzetben említett Commercial Solvents ügyben hozott ítéletet, a 12. lábjegyzetben említett Hoffmann-La Roche ügyben hozott ítélet (125) bekezdését, a 30. lábjegyzetben említett RTE és ITP ügyben hozott ítéletet, valamint a 6/72. sz. Continental Can ügyet, [1973] EBHT 215, (16) bekezdés, és a 27/76. sz. United Brands ügyet, [1978] EBHT 207, (197)–(203) bekezdés.

⁽⁵⁷⁾ Lásd a 7. lábjegyzetben említett Commercial Solvents ügyben hozott ítélet (32) és (33) bekezdését.

⁽⁵⁸⁾ A kialakult joggyakorlat szerint az erőfölény olyan pozíciót jelent, amelyben a vállalkozás gazdasági ereje lehetővé teszi számára a hatékony verseny fenntartásának megakadályozását az érintett piacon annak révén, hogy általa a vállalkozás érzékelhető mértékben függetlenedni tud a versenytársaitól, a vásárlóitól, és végső soron a fogyasztóktól, lásd például a 12. lábjegyzetben említett Hoffmann-La Roche ügyben hozott ítélet (38) bekezdését.

⁽⁵⁹⁾ Lásd például a 14. lábjegyzetben említett Wouters ügyben nemrég hozott ítélet (95) bekezdését.

79. E megállapodások belső piacot feldaraboló képessége abból adódik, hogy a kartellekben csak egyetlen EGT-államban résztvevő vállalkozásoknak rendszerint aktívan kell fellépniük annak érdekében, hogy kizárják a más EGT-állambeli versenytársakat⁽⁶⁰⁾. Ha ezt nem teszik meg és a megállapodásban érintett termék forgalomképes⁽⁶¹⁾, fennáll annak veszélye, hogy a kartellt aláássa a többi EGT-állambeli versenytársak által támasztott verseny. Ezek a megállapodások rendszerint szintén olyanok, hogy természetüknél fogva képesek érezhető hatást gyakorolni az EGT-államok közötti kereskedelemre, tekintettel a az ilyen kartellek hatékonyságához szükséges piaci lefedettségre.
80. Mivel a kereskedelemre gyakorolt hatás fogalma a lehetséges hatásokat is magába foglalja, nem döntő az, hogy egy adott időpontban ténylegesen sor kerül-e a más EGT-állambeli versenytársakkal szembeni fellépésre. Hiszen ha a kartellár hasonló az egyéb EGT-államokban érvényes árakhoz, a kartell tagjainak valószínűleg nem kell azonnal lépéseket tenniük a többi EGT-állambeli versenytársakkal szemben. Itt inkább az számít, hogy előreláthatólag tennének-e ilyen lépéseket a piaci feltételek változása esetén. Ennek valószínűsége attól függ, hogy a kereskedelemnek vannak-e természetes korlátai a piacon, illetve különösen attól is, hogy a szóban forgó termék forgalomképes-e vagy sem. Az egyes lakossági banki szolgáltatásokkal⁽⁶²⁾ kapcsolatos egyik ügyben például az Európai Közösségek Bírósága úgy találta, hogy nem állt fenn a kereskedelmet érintő érzékelhető hátrányos hatás lehetősége, mivel az adott termékek kereskedelmi potenciálja igen korlátozott volt, illetve mert a termékek nem minősültek fontos tényezőnek a többi EK-tagállam vállalkozásainak arra vonatkozó döntésében, hogy letelepedjenek-e a szóban forgó EK-tagállamban vagy sem⁽⁶³⁾.
81. Az, hogy a kartell tagjai milyen mértékben követik nyomon az árakat és a többi EGT-állambeli versenytársakat, jelezni képes azt, hogy a kartell által érintett termékek milyen mértékben forgalomképesek. A nyomon követés arra enged következtetni, hogy a kartell lehetséges veszélyként értékeli a többi EGT-állam által támasztott versenyt illetve az ottani versenytársakat. Ha ezen felül bizonyíték van arra, hogy a kartell tagjai a többi EGT-államban érvényes árak függvényében szándékosan rögzítették az árszintet (limit pricing vagy kizáró árképzés), akkor az azt jelzi, hogy a szóban forgó termékek forgalomképesek és hogy fennáll az EGT-államok közötti kereskedelmet érő hátrányos hatások lehetősége.
82. Hátrányos hatás érheti a kereskedelmet rendszerint akkor is, ha egy nemzeti kartell tagjai úgy próbálnak lazítani a piaci magatartás versenyből adódó – más EGT-állambeli versenytársak által támasztott – korlátain, hogy a versenytársakat a korlátozó megállapodáshoz való csatlakozásra ösztönzik; vagy ha a versenytársaknak versenyhátrányt okoz a megállapodásból való kizárásuk⁽⁶⁴⁾. A megállapodás ilyen esetekben vagy akadályozza a versenytársakat meglévő versenyelőnyeik kiaknázásában, vagy emeli a versenytársak költségeit, így negatív hatás éri azok versenyképességét és értékesítéseit. A megállapodás mindkét esetben akadályozza a más EGT-állambeli versenytársak működését a szóban forgó nemzeti piacon. Ugyanez érvényes akkor is, amikor a más EGT-államból importált termékeket továbbértékesítő vállalkozások egyetlen EGT-államra korlátozódó kartell-megállapodást kötnek⁽⁶⁵⁾.

3.2.2. Egyetlen EGT-államot felölelő horizontális együttműködési megállapodások

83. Az egyetlen EGT-államra korlátozódó, közvetlenül behozatalt illetve kivittelt nem érintő horizontális együttműködési megállapodások, így különösen a nem teljes feladatkört ellátó közös vállalatok (vesd össze a (66) bekezdéssel) nem képesek természetüknél fogva hátrányos hatást gyakorolni az EGT-államok közötti kereskedelemre. Emiatt szükséges lehet az egyedi megállapodás körülmekintő vizsgálata arra nézve, hogy az képes-e hátrányos hatást gyakorolni az EGT-államok közötti kereskedelemre.
84. A horizontális együttműködési megállapodások egyébként képesek hátrányos hatást gyakorolni az EGT-államok közötti kereskedelemre, amennyiben piaclezáró hatásuk van. Ez állhat fenn az ágazat egészére kiterjedő szabványosítási és tanúsítási rendszereket kialakító megállapodások esetében, amelyek vagy kizárják a többi EGT-állam vállalkozásait, vagy amelyeket a szóban forgó EGT-állam

⁽⁶⁰⁾ Lásd például a 246/86. sz. Belasco ügyet, [1989] EBHT 2117, (32)–(38) bekezdés.

⁽⁶¹⁾ Lásd az előző lánjegyzetben említett Belasco ügyben hozott ítélet (34) bekezdését, valamint a T-202/98. sz. British Sugar és mások új keletű egyesített ügyeket, [2001] EBHT II-2035, (79) bekezdés. Nem így van ez egyébként abban az esetben, amikor a piac nem érzékeny a behozatalra, lásd a 14. lánjegyzetben említett Bagnasco ügyben hozott ítélet (51) bekezdését.

⁽⁶²⁾ Folyószámlahitel-keretek garanciái.

⁽⁶³⁾ Lásd a 14. lánjegyzetben említett Bagnasco ügyben hozott ítélet (51) bekezdését.

⁽⁶⁴⁾ Lásd e tekintetben a 45/85. sz. Verband der Sachversicherer ügyet, [1987] EBHT 405, (50) bekezdés, valamint a C-7/95 P. sz. John Deere ügyet, [1998] EBHT I-3111. Lásd a 25. lánjegyzetben említett Van Landewyck ügyben hozott ítélet (172) bekezdését is, ahol is az Európai Közösségek Bíróság kiemelte, hogy a szóban forgó megállapodás érzékelhetően az importált termékek értékesítése ellen hatott.

⁽⁶⁵⁾ Lásd például a 18. lánjegyzetben említett Stichting Sigarettenindustrie ügyben hozott ítélet (49) és (50) bekezdését.

vállalkozásai könnyebben tudnak teljesíteni, mivel azok nemzeti szabályokra és hagyományokra épülnek. Ilyen körülmények között a megállapodások megnehezítik a többi EGT-állam vállalkozásainak az adott nemzeti piacra való behatolást.

85. Hátrányos hatás érheti a kereskedelmet akkor is, amikor a közös vállalat egy fontos forgalmazási csatorna vagy keresleti forrás elzárását eredményezi a többi EGT-állam vállalkozásai számára. Ha például kettő vagy több, ugyanazon EGT-államban letelepedett forgalmazó, akik a szóban forgó termék behozatalának jelentős hányadáért felelnek, közös vállalatot hoz létre az adott termék beszerzéseinek együttes végzésére, akkor a forgalmazási csatornák számának ilyen módon adódó csökkenése korlátozza más EGT-államok szállítóit abban, hogy a szóban forgó nemzeti piacra jussanak. Emiatt hátrányos hatás érheti a kereskedelmet⁽⁶⁶⁾. Hátrányos hatás érheti a kereskedelmet akkor is, amikor egy adott terméket korábban importáló vállalkozások ugyanennek a terméknek az előállítására közös vállalatot hoznak létre. Ilyenkor a megállapodás megváltoztatja a EGT-államok közötti kereskedelem szerkezetét a megállapodást megelőző állapothoz képest.

3.2.3. Egyetlen EGT-államot érintő vertikális megállapodások

86. Az egy adott EGT-állam egészére kiterjedő vertikális megállapodások hátrányosan érinthetik az EGT-államok közötti kereskedelem szerkezetét, ha megnehezítik a más EGT-állambeli vállalkozások számára a szóban forgó nemzeti piacra való behatolást, történjen az exporton vagy kivitelén keresztül (piaclezáró hatás). Ha a vertikális megállapodások ilyen piaclezáró hatásokkal bírnak, akkor elősegítik a piacok nemzeti alapú szétदारoboltságát és ezáltal akadályozzák az EGT-megállapodás által célul kitűzött gazdasági behatolást⁽⁶⁷⁾.
87. A piac lezárására kerülhet sor például akkor, amikor a szállítók kizárólagos vásárlási kötelezettségeket írnak elő a vásárlóknak⁽⁶⁸⁾. A Delimitis ügyben⁽⁶⁹⁾ – amely egy sörgyár és több italmérő közötti olyan megállapodásokkal volt kapcsolat, amelyekben az italmérő arra vállalt kötelezettséget, hogy kizárólag a sörgyártól vásárol sört – az Európai Közösségek Bírósága szerint azért állt fenn piaclezáró hatás, mert a megállapodások miatt nem volt meg a piacra jutás konkrét és valós lehetősége. A megállapodások rendszerint csak akkor támasztanak jelentős piacra jutási akadályokat, ha a piac jelentős hányadára kiterjednek. Ehhez a piaci részesedésből és a piaci lefedettségéből lehet kiindulni. Az értékelés során nem csak a szóban forgó egyedi megállapodást vagy megállapodások hálózatát kell figyelembe venni, hanem a hasonló hatással bíró megállapodások párhuzamos hálózatait is⁽⁷⁰⁾.
88. Az egy adott EGT-állam egészére kiterjedő és forgalomképes termékekkel kapcsolatos vertikális megállapodások szintén képesek hátrányos hatást gyakorolni az EGT-államok közötti kereskedelemre, még akkor is, ha nem támasztanak közvetlen kereskedelmi akadályokat. A viszonteladási árat kikötő megállapodások közvetlen hatást gyakorolhatnak az EGT-államok közötti kereskedelemre azáltal, hogy növelik a többi EGT-tagállamból jövő importot és csökkentik a szóban forgó EGT-államból induló exportot⁽⁷¹⁾. A viszonteladási árat kikötő megállapodások a kereskedelem szerkezetét is érinthetik hátrányosan, ugyanúgy, mint a horizontális kartellek. Amennyiben a viszonteladási ár kikötéséből adódó ár meghaladja a többi EGT-államban érvényes árakat, azt csak a többi EGT-államból származó import szabályozásával lehet fenntartani.

3.2.4. Egy EGT-államnak csak egy részét érintő megállapodások

89. Az egy EGT-állam csak egy részét érintő megállapodásokat minőségi szempontból ugyanúgy kell értékelni, mint az EGT-állam egészét felölelő megállapodásokat. El kell tehát végezni a 2. szakasz szerinti elemzést. Az érzékelhetőség vizsgálatakor azonban meg kell különböztetni két kategóriát, és

⁽⁶⁶⁾ Lásd ehhez a T-22/97. sz. Kesko esetet, [1999] EBHT II-3775, (109) bekezdés.

⁽⁶⁷⁾ Lásd például a T-65/98. sz. Van den Bergh Foods ügyet, [2003] EBHT II-, valamint a 38. lábjegyzetben említett Langnese-Iglo ügyben hozott ítélet (120) bekezdését.

⁽⁶⁸⁾ Lásd például a C-214/99. sz. Neste ügyben hozott ítéletet, 2000.12.7. EBHT I-11121.

⁽⁶⁹⁾ Lásd a C-234/89. sz. Delimitis ügyben hozott ítéletet, 1991.2.28., EBHT I-935.

⁽⁷⁰⁾ Lásd a 38. lábjegyzetben említett Langnese-Iglo ügyben hozott ítélet (120) bekezdését. Lásd továbbá a 20. lábjegyzetben említett Helgelstad ügyben hozott ítéletet.

⁽⁷¹⁾ Lásd például a 24. lábjegyzetben említett Volkswagen (II) ügyben hozott bizottsági határozat (81) és az azt követő bekezdéseit.

figyelembe kell venni, hogy a megállapodás csak az EGT-állam egy részét érinti. Azt is figyelembe kell venni, hogy az ország mekkora területe jöhet szóba a kereskedelem szempontjából. Ha például a szállítási költségek vagy a berendezések hatótávolsága alapján a többi EGT-állam vállalkozásainak számára gazdaságilag nem kifizetődő egy másik EGT-állam teljes területének kiszolgálása, akkor hátrányos hatás érheti a kereskedelmet, ha a megállapodás lezárja az EGT-állam kereskedelem szempontjából szóba jöhető terület részét, feltéve, hogy ez a terület rész nem jelentéktelen ⁽⁷²⁾.

90. Amennyiben egy megállapodás lezárja a hozzáférést egy regionális piachoz, a kereskedelem érzékelhető hátrányos befolyásolásához az szükséges, hogy a hátrányosan érintett értékesítések mennyisége jelentős legyen az adott termékek összes értékesítési mennyiségéhez képest a szóban forgó EGT-államban. Ennek megítélését nem lehet csak pusztán a földrajzi lefedettségre alapozni. A megállapodásban résztvevők piaci részesedését szintén csak korlátozott mértékben kell figyelembe venni. Ha a felek piaci részesedése magas is a jól körülhatárolt regionális piacon, e piac mérete az értékesítési mennyiség tekintetében még mindig jelentéktelen lehet az érintett termékek összes értékesítéséhez képest a szóban forgó EGT-államban. Emiatt általában a lezárt piaci résznek a nemzeti piac értékesítési mennyiségéből való részesedése a legjobb mutató arra nézve, hogy egy megállapodás képes-e (érzékelhetően) hátrányosan befolyásolni az EGT-államok közötti kereskedelmet. A nagyon koncentrált keresletű területekre vonatkozó megállapodások tehát jobban latba esnek, mint a kevésbé koncentrált keresletű területeket érintő megállapodások. Ahhoz, hogy az EGT-jogot lehessen alkalmazni, a nemzeti piac lezárt részének jelentősnek kell lennie.
91. A jellegüknél fogva helyi megállapodások önmagukban nem képesek az EGT-államok közötti kereskedelem érzékelhető hátrányos befolyásolására. Így van ez akkor is, ha a helyi piac határövezetben található. Ellenben ha a nemzeti piac lezárt része jelentős, hátrányos hatás érheti a kereskedelmet akkor is, amikor a szóban forgó piac nem határövezetben található.
92. Az e kategóriákba tartozó esetekhez útmutatást ad az EK-Szerződés párhuzamos 82. cikkében szereplő, a közös piac jelentős részének fogalmával kapcsolatos joggyakorlat ⁽⁷³⁾. Az EGT-államok közötti kereskedelmet érzékelhetően befolyásolóknak kell tekinteni például azokat a megállapodásokat, amelyek akadályozzák a más EGT-állambeli versenytársak piacra jutását az EGT-állam azon részében, amely az EGT-piac jelentős részét képezi.

3.2.5. Erőfölénnyel való visszaélés egyetlen EGT-államban

93. Amennyiben az adott EGT-állam teljes területén erőfölénnyel rendelkező vállalkozás versenykorlátozó visszaélést folytat, rendszerint hátrányos hatás érheti az EGT-államok közötti kereskedelmet. A visszaéléses magatartás általában megnehezíti a piaci behatolást a más EGT-állambeli versenytársak számára, így hátrányos hatás érheti a kereskedelem szerkezetét ⁽⁷⁴⁾. A Michelin ügyben ⁽⁷⁵⁾ például az Európai Közösségek Bírósága úgy ítélte meg, hogy a hűséges vásárlóknak nyújtott árengedmények rendszere lezárta a piacot a többi tagállam versenytársai számára, így az EK-Szerződés 82. cikke értelmében hátrányos hatás érte a kereskedelmet. Ehhez hasonlóan a Rennet ügyben ⁽⁷⁶⁾ a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a visszaélés – kizárólagos vásárlási kötelezettség előírása a vásárlóknak – lezárta a piacot a többi EK-tagállam termékeivel szemben.
94. Azok a versenykorlátozó visszaélések, amelyek egy versenytárs félreállításán vagy félreállításának megkísérelésén keresztül hátrányos hatást gyakorolnak egy adott EGT-állam versenypiaci szerkezetére, képesek lehetnek az EGT-államok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására. Ha a félreállítás veszélyétől fenyegetett vállalkozás csak egyetlen EGT-államban működik, a visszaélés rendszerint nem érinti hátrányosan az EGT-államok közötti kereskedelmet. Hátrányos hatás érheti azonban az EGT-államok közötti kereskedelmet, ha a megtámadott vállalkozás más EGT-államokba exportál vagy más EGT-államokból importál ⁽⁷⁷⁾, és ha más EGT-államokban is folytat tevékenységet ⁽⁷⁸⁾. Hatás érheti a kereskedelmet, mivel a visszaélés visszatartóan hat a többi versenytársra. Ha az

⁽⁷²⁾ Lásd e tekintetben a 16. lábjegyzetben említett SCK és FNK ügyekben hozott ítélet (177)–(181) bekezdését.

⁽⁷³⁾ E fogalom kapcsán lásd a 14. lábjegyzetben említett Ambulanz Glöckner ügyben hozott ítélet (38) bekezdését, valamint a C-179/90. sz. Mercì convenzionali porto di Genova ügyet, [1991] EBHT I-5889, és a C-242/95. sz. GT-Link ügyet, [1997] EBHT I-4449.

⁽⁷⁴⁾ Lásd a 25. lábjegyzetben említett BPB Industries és British Gypsum ügyben hozott ítélet (135) bekezdését.

⁽⁷⁵⁾ Lásd a 322/81. sz. Nederlandse Banden Industrie Michelin ügyet, [1983] EBHT 3461.

⁽⁷⁶⁾ Lásd a 61/80. sz. Coöperative Stremsel- en Kleurselfabriek ügyet, [1981] EBHT 851, (15) bekezdés.

⁽⁷⁷⁾ Lásd e tekintetben a 20. lábjegyzetben említett Irish Sugar ügyben hozott ítélet (169) bekezdését.

⁽⁷⁸⁾ Lásd a 30. lábjegyzetben említett RTE (Magill) ügyben hozott ítélet (70) bekezdését.

erőfölénnyel rendelkező vállalkozás már többször visszaélt erejével és emiatt tudni lehet róla, hogy versenykorlátozó magatartást folytat a közvetlen versenyt megkísérlő versenytársakkal szemben, a többi EGT-állambeli versenytársak valószínűleg kevésbé agresszívan fognak versenyezni. Ebben az esetben hátrányos hatás érheti a kereskedelmet, még akkor is, ha az áldozat nem másik EGT-államból való.

95. Még bonyolultabb lehet a helyzet a kizsákmányoló visszaélések esetén, mint például az árdiszkrimináció vagy a túlzottan magas árak szabása. A hazai vásárlókkal szembeni árdiszkrimináció rendszerint nem gyakorol hátrányos hatást az EGT-államok közötti kereskedelemre. Ennek ellenkezője állhat fenn azonban akkor, amikor a vásárlók export tevékenységeket folytatnak és így a megkülönböztető árképzés hátrányba hozza őket, vagy akkor, amikor az árdiszkriminációt az import megakadályozására alkalmazzák⁽⁷⁹⁾. Amennyiben alacsonyabb árakat biztosítanak azoknak a vásárlóknak, akikre nézve a leginkább valószínű, hogy más EGT-államokból importálnak termékeket, akkor az megnehezíti a piacra lépést a más EGT-állambeli versenytársak számára. Az ilyen esetekben hátrányos hatás érheti az EGT-államok közötti kereskedelmet.
96. Amennyiben a vállalkozás az adott EGT-állam egész területén erőfölényben van, rendszerint nincs jelentősége annak, hogy az erőfölénnyel rendelkező vállalkozás által folytatott visszaélés a tagállam területének csak egy részét érinti vagy csak a tagállam meghatározott vásárlóit érinti hátrányosan. Az erőfölényben lévő vállalat jelentősen akadályozhatja a kereskedelmet, ha azokon a területeken vagy azokkal a vásárlókkal szemben folytat visszaélést, amelyek a többi EGT-állambeli versenytársak legvalószínűbb célpontjai. Előfordulhat például az, hogy egy bizonyos forgalmazási csatorna különösen fontos szerepet játszik a fogyasztók széles rétegeinek elérésében. Az e csatornához való hozzáférés akadályozása jelentős hatással lehet az EGT-államok közötti kereskedelemre. Az érzékelhetőség vizsgálatakor azt is figyelembe kell venni, hogy az EGT-állam egész területén erőfölényben lévő vállalkozás pusztán jelenléte valószínűleg megnehezíti a piaci behatolást. A nemzeti piacra lépést nehezítő visszaéléseket emiatt úgy kell tekinteni, hogy azok érzékelhetően hátrányos hatást gyakorolnak a kereskedelemre. Az erőfölényben lévő vállalkozás piaci pozíciójából, valamint magatartásának versenyellenes természetéből együttesen az következik, hogy ezek a visszaélések pusztán jelleghűknél fogva rendszerint érezhető hatást gyakorolnak a tagállamok közötti kereskedelemre. Ha a visszaélés azonban pusztán helyi jellegű vagy a szóban forgó EGT-államban az erőfölényben lévő vállalkozás értékesítéseinek csak egy jelentéktelen részéről van szó, akkor lehet, hogy nem érheti hátrányos hatás a kereskedelmet.

3.2.6. Az EGT-államnak csak egy részét érintő erőfölénnyel való visszaélés

97. Ha az erőfölény csak az EGT-állam egy részét érinti, akkor – ugyanúgy, mint a megállapodásoknál – az 54. cikk azon feltétele ad eligazítást, amely szerint az erőfölénynek az EGT jelentős részét kell érintenie. Ha az erőfölény az EGT-államnak egy – az EGT jelentős szeletét képező – részét érinti és a visszaélés megnehezíti a többi EGT-állambeli versenytársak számára a piacra jutást ott, ahol a vállalkozás erőfölénnyel rendelkezik, akkor rendszerint abból kell kiindulni, hogy érzékelhetően hátrányos hatás érheti az EGT-államok közötti kereskedelmet.
98. E kritérium alkalmazásakor tekintettel kell lenni különösen a szóban forgó piac méretére (értékesítési mennyiségek). Az EGT-állam régiói, vagy akár egy kikötő vagy egy repülőtér is az EGT jelentős részét képezhetik jelentőségüktől függően⁽⁸⁰⁾. A kikötők és repülőterek esetén figyelembe kell venni, hogy a szóban forgó infrastruktúrát határokon átnyúló szolgáltatások nyújtására használják-e, és ha igen, akkor milyen mértékben. Amennyiben a például kikötői vagy repülőtéri infrastruktúrák jelentős szerepet játszanak a határokon átnyúló szolgáltatások nyújtásában, hátrányos hatás érheti az EGT-államok közötti kereskedelmet.
99. Az EGT-állam egészére kiterjedő erőfölény esetéhez hasonlóan (vesd össze a (95) bekezdéssel) valószínűleg nem áll fenn a kereskedelemre gyakorolt érzékelhető, hátrányos hatás lehetősége, ha a visszaélés pusztán helyi jellegű vagy az erőfölényben lévő vállalkozás értékesítéseinek csak egy jelentéktelen részéről van szó.

⁽⁷⁹⁾ Lásd a 20. lábjegyzetben említett Irish Sugar ügyben hozott ítéletet.

⁽⁸⁰⁾ Lásd például a 73. lábjegyzetben említett joggyakorlatot.

3.3. Harmadik országban honos vállalkozásokkal folytatott behozatali és kiviteli tevékenységeket érintő megállapodások és visszaélések, valamint harmadik országban honos vállalkozásokat érintő megállapodások és magatartások

3.3.1. Általános megjegyzések

100. Az EGT-megállapodás 53. és 54. cikkeit akkor is alkalmazni kell az EGT-államok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására képes megállapodásokra és magatartásokra, ha egy vagy több fél az EGT-n kívül honos⁽⁸¹⁾. Amennyiben a megállapodást vagy magatartást az EGT-n belül hajtják végre⁽⁸²⁾, vagy azok hatásai az EGT-n belül jelentkeznek⁽⁸³⁾, akkor az 53. és 54. cikket kell alkalmazni függetlenül attól, hogy hol honosak a vállalkozások vagy hogy hol kötötték meg a megállapodást. Az 53. és 54. cikket kell alkalmazni azokra a harmadik országokra kiterjedő megállapodásokra és magatartásokra is, amelyek képesek az EGT-államok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására. A 2. szakaszban ismertetett általános elvet – amely szerint a megállapodásnak vagy magatartásnak képesnek kell lennie érzékelhető (közvetlen vagy közvetett, tényleges vagy lehetséges) hatást gyakorolni az EGT-államok közötti kereskedelem szerkezetére – kell alkalmazni az olyan megállapodások és visszaélések esetében is, amelyek harmadik országban honos vállalkozásokat vagy harmadik országokkal folytatott behozatali és kiviteli tevékenységeket érintenek.
101. Az EGT-jog alkalmazásának megállapításához elegendő, ha a harmadik országokat vagy harmadik országban honos vállalkozásokat érintő megállapodás vagy magatartás képes a határokon átnyúló gazdasági tevékenységeket hátrányosan befolyásolni az EGT-n belül. Az adott EGT-államba történő behozatal kiválthat ilyen hatásokat. A behozatal hátrányosan érintheti a versenyfeltételeket az importáló EGT-államban, ezek pedig befolyásolhatják a versenyző termékek kivitelét más EGT-államokba, vagy azok behozatalát más EGT-államokból. A harmadik országokból a megállapodás vagy magatartás alapján történő behozatok tehát eltéríthetik az EGT-államok közötti kereskedelmet, így hátrányosan érintik a kereskedelem szerkezetét.
102. Amikor a kereskedelemre gyakorolt hatás kritériumát az előbb említett megállapodásokra és magatartásokra alkalmazzák, szükséges megvizsgálni a megállapodás tartalmát illetve az érintett vállalkozások mögöttes szándékát többek között annak meghatározására, hogy mi a megállapodás vagy magatartás célja⁽⁸⁴⁾.
103. Ha a megállapodás célja az EGT-n belüli verseny korlátozása, akkor könnyebben tetten érhető az EGT-államok közötti kereskedelemre gyakorolt szükséges hatás, mint akkor, amikor az EGT-n kívüli verseny szabályozása a fő cél. Az első esetben ugyanis a megállapodás vagy magatartás közvetlen hatást gyakorol az EGT-n belüli versenyre és az EGT-államok közötti kereskedelemre. Az ilyen megállapodások és magatartások, amelyek kivitelre és behozatalra egyaránt vonatkozhatnak, rendszerint pusztán természetüknél fogva képesek hatást gyakorolni az EGT-államok közötti kereskedelemre.

3.3.2. Az EGT-n belüli verseny korlátozását célzó megállapodások

104. A behozatok esetén ebbe a kategóriába tartoznak azok a megállapodások, amelyek elszigetelik az EGT-megállapodás által felölelt területet⁽⁸⁵⁾. Ez áll fenn például az olyan megállapodások esetében, amelyekben az EGT és harmadik országbeli versenytársak felosztják a piacokat, például kölcsönös (kizárólagos) forgalmazási megállapodásokkal vagy olyan megegyezéssel, hogy nem értékesítenek egymás hazai piacain⁽⁸⁶⁾.
105. A kivitelek esetén ebbe a kategóriába tartoznak az olyan esetek, amikor a két vagy több EGT-államban versenyző vállalkozások megállapodnak arról, hogy harmadik országokba egy meghatározott (feleslegben lévő) termékmennyiséget exportálnak, hogy összehangolják az EGT-n belüli piaci magatartásukat. Az ilyen export-megállapodások az árverseny visszafogását szolgálják az EGT-n belüli kibocsátás korlátozásán keresztül, és így hátrányosan érintik az EGT-államok közötti kereskedelmet. Ezeket a termékmennyiségeket az export-megállapodás hiányában az EGT-n belül lehetett volna értékesíteni⁽⁸⁷⁾.

⁽⁸¹⁾ Lásd e tekintetben a 28/77. sz. Tepea ügyet, [1978] EBHT 1391, (48) bekezdés, valamint az 56. lábjegyzetben említett Continental Can ügyben hozott ítélet (16) bekezdését.

⁽⁸²⁾ Lásd a C-89/85. sz. Ahlström Osakeyhtiö (Woodpulp) és mások egyesített ügyeket, [1988] EBHT 651, (16) bekezdés.

⁽⁸³⁾ Lásd e tekintetben a T-102/96. sz. Gencor ügyet, [1999] EBHT II-753, amely a fúziók esetében vizsgálja a hatásokat.

⁽⁸⁴⁾ Lásd ehhez a 22. lábjegyzetben említett Javico ügyben hozott ítélet (19) bekezdését.

⁽⁸⁵⁾ Lásd e tekintetben az 51/75. sz. EMI kontra CBS ügy [1976] ECR 811, (28) és (29) bekezdését.

⁽⁸⁶⁾ Lásd a Siemens/Fanuc ügyben hozott bizottsági határozatot, HL L 376., 1985.12.31., 29. o.

⁽⁸⁷⁾ Lásd e tekintetben a 29/83. sz. és 30/83. sz. CRAM és Rheinzinc egyesített ügyeket, [1984] EBHT 1679, valamint a 40/73. sz. Suiker Unie és mások egyesített ügyeket, [1975] EBHT 1663, (564) és (580) bekezdés.

3.3.3. Egyéb megállapodások

106. Azon megállapodások és magatartások esetén, amelyeknek nem célja az EGT-n belüli verseny korlátozása, rendszerint részletesebben kell megvizsgálni azt, hogy érheti-e hátrányos hatás az EGT-n belüli határokon átnyúló gazdasági tevékenységeket és így az EGT-államok közötti kereskedelem szerkezetét.
107. E tekintetben meg kell vizsgálni a megállapodás vagy magatartás által azon EGT-n belüli vásárlókra és egyéb piaci szereplőkre gyakorolt hatásokat, akik a megállapodásban vagy magatartásban résztvevő vállalkozások termékeitől függenek⁽⁸⁸⁾. A *Compagnie maritime belge* ügyben⁽⁸⁹⁾, amely közösségi és nyugat-afrikai kikötők között működő hajózási társaságok megállapodásaival volt kapcsolatos, azt állapították meg a megállapodásokról, hogy azok közvetve képesek az EK tagállamok közötti kereskedelem hátrányos befolyásolására, mivel megváltoztatták a megállapodásban érintett közösségi kikötők szolgáltatási területét és hátrányos hatást gyakoroltak más vállalkozások tevékenységeire ezeken a területeken. A megállapodások közelebbről nézve azon vállalkozások tevékenységeit érintették hátrányosan, akik rá voltak utalva a megállapodásban résztvevők szállítási szolgáltatásaira, amelyeket a harmadik országokban vásárolt vagy az ott értékesített termékek szállítására vettek igénybe, vagy amelyek fontos elemét képezték a maguk a kikötők által nyújtott szolgáltatások létrehozásának.
108. Hátrányos hatás érheti a kereskedelmet akkor is, ha a megállapodás akadályozza az EGT-be irányuló reimportot. Ez az eset állhat fenn például az EGT szállítók és harmadik országbeli forgalmazók közötti olyan vertikális megállapodásoknál, amelyek egy kijelölt területen – ideértve az EGT-t is – kívül korlátozzák a viszonteladásokat. Ha a megállapodás nélkül lehetséges és valószínű lenne a Közösségnek történő viszonteladás, akkor ezek az importok képesek hátrányosan érinteni a Közösségen belüli kereskedelem szerkezetét⁽⁹⁰⁾.
109. Ilyen hatások azonban csak akkor jelentkeznek, ha érzékelhető különbség áll fenn a termékek EGT-n belüli és EGT-n kívüli árai között, és ezt a különbséget nem egyenlítik ki a vámok és a szállítási költségek. Ezen kívül az exportált termékmennyiségeknek jelentősnek kell lenniük az adott termékek teljes piacához képest az EGT piac területén⁽⁹¹⁾. Amennyiben ezek a termékmennyiségek nem jelentősek az EGT-n belül értékesített mennyiségekhez képest, akkor az újrabehozatal tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatása nem érzékelhető. Ennek vizsgálatakor nem csak a résztvevő felek között megkötött egyedi megállapodást kell figyelembe venni, hanem a résztvevő felek és más versenyző szállítók által kötött hasonló megállapodások halmozott hatását is. Előfordulhat például az, hogy egyetlen megállapodás meglehetősen kicsi termékmennyiségeket érint, de a több ilyen megállapodással érintett termékmennyiség összességében jelentős. Ebben az esetben a megállapodások összességében képesek lehetnek érezhetően hátrányosan befolyásolni az EGT-államok közötti kereskedelmet. Emlékeztetni kell azonban arra (vesd össze a (49) bekezdéssel), hogy az egyedi megállapodásnak vagy a megállapodások hálózatának jelentős mértékben kell hozzájárulnia a kereskedelemre gyakorolt teljes hatáshoz.

⁽⁸⁸⁾ Lásd a 22. lábjegyzetben említett *Javico* ügyben hozott ítélet (22) bekezdését.

⁽⁸⁹⁾ Lásd a 15. lábjegyzetben említett *Compagnie maritime belge* ügyben hozott ítélet (203) bekezdését.

⁽⁹⁰⁾ Lásd e tekintetben a 22. lábjegyzetben említett *Javico* ügyben hozott ítéletet.

⁽⁹¹⁾ E tekintetben lásd a 22. lábjegyzetben említett *Javico* ügyben hozott ítélet (24)–(26) bekezdését.